

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
ปริญญา

รัฐศาสตร์ สาขา
รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชา

เรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

The Opinion of Senators toward the Performance Prescribed by the Constitution of 1997

นามผู้วิจัย นางสาวภัทรตราภรณ์ เขียดอ้อย

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ (รองศาสตราจารย์สมเกียรติ วันทะนะ, Ph.D.)

กรรมการ (รองศาสตราจารย์โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, กศ.ด.)

กรรมการ (อาจารย์สถิตย์ศักดิ์ สิ้นธนา, D.P.A.)

หัวหน้าภาควิชา (รองศาสตราจารย์จตุพร บานชื่น, M.S.S.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อางคงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 14 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2549

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

The Opinion of Senators toward the Performance Prescribed
by the Constitution of 1997

โดย

นางสาวภัทรตราภรณ์ เอียดอุ้ย

เสนอ

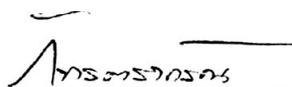
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
พ.ศ. 2549

ISBN 974-

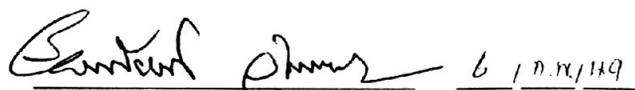
ภัทรธราภรณ์ เอียดอุ้ย 2549: ความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาคู่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตาม
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
ประธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์สมเกียรติ วันทะนะ, Ph.D. 120 หน้า
ISBN 974-16-1235-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาคู่ต่อการปฏิบัติ
หน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และปัจจัยที่ก่อให้เกิด
เกิดความแตกต่างของระดับความคิดเห็นดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกวุฒิสภา จำนวน 136 คน
เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน t-test, one-way ANOVA และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ทั้งนี้ โดยกำหนดนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาคู่ต่อการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง
อายุ รายได้ ระดับการศึกษาและภูมิภาค ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในระดับความคิดเห็น ทศนคติ
ของสมาชิกวุฒิสภาคู่ประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ใน
ภาพรวม แต่เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า ทศนคติต่อประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ
การปฏิบัติหน้าที่ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินและการแต่งตั้งหรือให้ความเห็นชอบ
ให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ

ลายมือชื่อนิติ

 6 / ก.พ. / ๒๕๕๑

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

Pattrapond Ieadaui 2006: The Opinion of Senators toward the Performance Prescribed by the Constitution of 1997. Master of Arts (Political Science), Major Field : Political Science, Department of Political Science and Public Administration. Thesis Advisor: Associate Professor Somkiat Wanthana, Ph.D. 120 pages.
ISBN 974-16-1235-4

The purposes of this research were to study the level of opinion of senators toward performance according to the Constitution of 1997, and the factors which caused difference in the level of opinion. The samples consisted of 136 senators. Data were collected by using of questionnaires. Statistics employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The level of statistical significance was set at 0.05.

The research found out that the level of opinion of senators was moderately satisfactory. Age, income, education level, and the region did not cause difference in their opinion. The attitudes toward democracy did not have a relationship with the opinion toward performance in general. However, going into details, it was found that their attitudes toward democracy had a negative relationship with their opinion toward performance in terms of overseeing the government and the appointment of officers in independent organizations.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

06 / 03 / 06

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จและความเมตตาและกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. สมเกียรติ วันทะนะ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ กรรมการวิชาเอก และ อาจารย์สุทธิศักดิ์ สิ้นธนูวา กรรมการวิชารอง ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์มาตลอด รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมมาลย์ ราชภัณฑารักษ์ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของ วิทยานิพนธ์ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ขอขอบคุณสมาชิกวุฒิสภาทุกท่านที่ช่วยกรุณาใช้เวลาให้ความร่วมมือในการ ตอบแบบสอบถามและขอขอบคุณ นางสาววิมล ภูมิสิงหาราช เลขานุการวุฒิสภา และ นายพิเชษฐ์ กิตติสิน ที่ปรึกษาด้านต่างประเทศ ที่กรุณามอบเอกสาร หนังสือที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำเพิ่มเติม เพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของวิทยานิพนธ์

ท้ายนี้ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น รวมทั้งทุกๆ คนที่ให้กำลังใจมาตลอด ทำให้การศึกษาในระดับปริญญาโท เต็มไปด้วยความราบรื่น มีเหตุการณ์ที่น่าจดจำและประทับใจไปตลอด

ภัทรตราภรณ์ เอียดอู๋

มีนาคม 2549

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	5
แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	10
แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย	13
แนวคิดเกี่ยวกับวุฒิสภา	22
วุฒิสภาของไทยก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	25
การปฏิรูปวุฒิสภาไทย	35
วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
กรอบความคิดในการศึกษา	47
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	47
สมมติฐานการวิจัย	48
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	49
ประชากร	49
การกำหนดขนาดและการสุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
เกณฑ์การวัดและการให้คะแนน	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	52
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	54
ผลการวิจัย	54
ข้อวิจารณ์	74
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	77
สรุปผลการวิจัย	77
ข้อเสนอแนะ	80
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	81
ภาคผนวก	87
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	88
ภาคผนวก ข ลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา	98
ภาคผนวก ค การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา	101
ภาคผนวก ง ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. 2545	106
ภาคผนวก จ รายชื่อสมาชิกวุฒิสภา	113

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนร้อยละของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	55
2	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทัศนคติต่อประชาธิปไตย	56
3	ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภา ในช่วงพุทธศักราช 2543-2549	60
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของ สมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยแบ่งเป็นด้านต่างๆ	65
5	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามอายุ	66
6	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามรายได้	67
7	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกันออกเป็นด้านต่างๆ	68
8	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการใช้อำนาจในการกั้นกรองกฎหมายหรือค่านิติบัญญัติของสมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกันเป็นรายคู่ จำแนกตามรายได้	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
9	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามระดับการศึกษา	70
10	การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก วุฒิสภา จำแนกตามระดับการศึกษา	70
11	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากภูมิภาคต่างกันออกเป็นด้านต่างๆ	71
12	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นต่อการปฏิบัติ หน้าที่ในด้านการเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญของสมาชิก วุฒิสภาที่มีภูมิภาคต่างกันเป็นรายคู่ จำแนกตามภูมิภาค	72
13	ความสัมพันธ์ของทัศนคติต่อประชาธิปไตยกับความคิดเห็น ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา	73
14	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	78

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมา สมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่มาจากการแต่งตั้งโดยตลอด แต่รัฐธรรมนูญการปกครองหรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในอดีตไม่ได้กำหนดกระบวนการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาไว้ เพียงแต่กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาไว้กว้างๆ ว่าต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ ความชำนาญ และมีประสบการณ์ในวิชาการหรือกิจการจากสาขาและวิชาชีพต่างๆ ตลอดจนได้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ ฉะนั้น กระบวนการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาจึงขึ้นอยู่กับรัฐบาลหรือคณะผู้บริหารประเทศทั้งที่มาจากการเลือกตั้ง หรือมาจากการปฏิวัติรัฐประหารที่หมุนเวียนกลับเข้ามามีอำนาจเป็นผู้ กราบบังคับมทูลถวายรายชื่อสมาชิกวุฒิสภา เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง คณะรัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรีส่วนใหญ่จะถวายชื่อบุคคลที่สามารถเอื้อประโยชน์แก่รัฐบาลทั้งเป็นฐานเสียงสนับสนุนรัฐบาล และเป็นฐานการเงินของพรรคการเมือง จึงเป็นจุดอ่อนของระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และถูกวิพากษ์วิจารณ์มาโดยตลอด

รัฐธรรมนูญปัจจุบันได้ปรับโครงสร้างทางการเมืองระดับชาติใหม่ กระจายอำนาจการเมืองออกไป และเพิ่มส่วนร่วมของพลเมืองในการเลือกตั้งวุฒิสภาโดยตรง ไม่ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจเสนอแต่งตั้งได้เหมือนในอดีต ซึ่งจะทำให้วุฒิสภาเป็นองค์กรใหม่ที่มีอิสระออกจากรัฐมนตรีและพรรคการเมือง เมื่อเป็นเช่นนี้ วุฒิสภาก็จะทำหน้าที่แต่งตั้งองค์กตรตรวจสอบที่ถูกแยกออกมาให้เป็นอิสระจากรัฐมนตรีและฝ่ายบริหาร พร้อม ๆ กับให้อำนาจถอดถอนอยู่กับวุฒิสภาด้วย

บทบาทของสมาชิกวุฒิสภาไทยในปัจจุบันจึงมีความสำคัญมากในฐานะเป็นกัญแจทางการเมืองเพื่อไขเข้าสู่ความสัมพันธ์และการสื่อสารทางการเมืองอันแตกต่างกันไปอย่างมากจากสมาชิกวุฒิสภาของไทยในอดีต อันกล่าวได้ว่าบทบาทของวุฒิสภามาสู่จุดหักเหทางการเมืองด้วยเหตุนี้สมาชิกวุฒิสภาจึงเป็นบุคคลที่น่าสนใจในการประเมินการปฏิบัติงานตามบทบาทภายหลังที่ได้ดำเนินการมาเกือบครบวาระแล้ว

ภายใต้โครงสร้างใหม่ รัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรจะมีหน้าที่บริหารบ้านเมืองในขณะที่วุฒิสภาก็ไม่มีหน้าที่บริหาร (จึงเสนอกฎหมายไม่ได้ แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายไม่ได้ อภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีไม่ได้) แต่วุฒิสภาก็ทำหน้าที่เป็นองค์กรกถันกรองและสภาพตรวจสอบ ร่วมกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญอื่นๆ อาทิ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ฯลฯ

เพื่อการนี้รัฐธรรมนูญจึงปรับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา สถานะของสมาชิกวุฒิสภาและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเสียใหม่ไม่ให้ซ้ำซ้อนกับสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (ฉบับปัจจุบัน) เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เปลี่ยนโครงสร้างของวุฒิสภาจากแต่งตั้งเป็นเลือกตั้ง โดยตรงจากประชาชน

โดยได้บัญญัติที่มาของวุฒิสภา จำนวน 200 คน ให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน โดยใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง (รวมเขต) ห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรคการเมือง และห้ามหาเสียงแต่รัฐจะเป็นผู้ดำเนินการให้ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งของประเทศไทย และการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้จะเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และสามารถบรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการเมืองของไทยหรือไม่ประการใดนั้นเป็นเรื่องที่น่าจะศึกษาและวิเคราะห์ ดังนั้นการศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นการฉายภาพความสำคัญของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งได้ในระดับหนึ่ง เพื่อหาทิศทางในการปรับองค์กรหลักในสถาบันนิติบัญญัติต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งว่าเป็นอย่างไร โดยศึกษาถึงความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมากน้อยเพียงไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
2. เพื่อเปรียบเทียบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความแตกต่างต่อความคิดเห็นดังกล่าว
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อประชาธิปไตยกับความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เอกสารวิจัยฉบับนี้ คาดว่าจะมีประโยชน์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในด้านต่างๆ ซึ่งช่วยให้สมาชิกวุฒิสภาเข้าใจบทบาทของตนมากขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินกิจกรรมตามบทบาทที่กำหนดไว้โดยรัฐธรรมนูญ
2. เพื่อเสนอแนะถึงภารกิจในด้านที่สมควรปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

สำหรับการศึกษาเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และอยู่ในตำแหน่งนับตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2543 – ปัจจุบัน (วาระ 6 ปี) โดยเก็บรวบรวมในช่วงเดือนธันวาคม 2548 – มกราคม 2549 ผลที่ได้จะแสดงถึงภาพรวมของความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในช่วงพุทธศักราช 2543 – 2549 แบ่งออกเป็น 6 ด้านดังนี้ ด้านที่ 1: อำนาจอ

หน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายหรือด้านนิติบัญญัติ ด้านที่ 2: การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ด้านที่ 3: อำนาจหน้าที่ในการเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญ ด้านที่ 4: อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเลือกแต่งตั้งให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ ด้านที่ 5: อำนาจหน้าที่ในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ด้านที่ 6: บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น

นิยามศัพท์

วุฒิสภา หมายถึง สภาที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งโดยตรง จำนวน 200 คน มีอำนาจหน้าที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (มาตรา 121-135)

สมาชิกวุฒิสภา หมายถึง ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 200 คน

การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 เมื่อได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ประชาธิปไตย หมายถึง ระบบการปกครองซึ่งพลเมืองถือว่าผู้ปกครองจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนในกิจการที่เกี่ยวกับสาธารณะ โดยพลเมืองสามารถกระทำการทางอ้อมผ่านการแข่งขันและความร่วมมือของผู้แทนที่พลเมืองเลือกขึ้นมา

ความคิดเห็น หมายถึง ท่าที ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของสมาชิกวุฒิสภาที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ทัศนคติ หมายถึง ท่าที ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของสมาชิกวุฒิสภาที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ในรูปของความชอบ ไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ และความพร้อมที่จะตอบสนองกับสิ่งดังกล่าวตลอดเวลา

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
3. แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
4. แนวคิดเกี่ยวกับวุฒิสภา
5. วุฒิสภาของไทยก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
6. การปฏิรูปวุฒิสภาไทย
7. วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

Webster (1968: 1254) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดเห็น คือ ความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความแน่นอน หรือความรู้อันแท้จริง แต่จะตั้งอยู่ในจิตใจ ความเห็นและการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่น่าจะเป็นจริงหรือน่าจะตรงตามที่ได้คิดไว้

Good (1973: 339) ให้คำจำกัดความว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ การตัดสินใจ ความรู้สึกประทับใจที่ไม่ได้มาจากการพิสูจน์หรือชั่งน้ำหนักความถูกต้องหรือไม่

Best (1977: 169) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกในด้านความเชื่อและความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยการพูดที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์

Isaak (1981: 203) ให้ความหมายว่าความคิดเห็น คือ การแสดงออกทางคำพูดหรือคำตอบที่บุคคลได้แสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยเฉพาะจากคำถามที่ได้รับทุกๆ ไป ซึ่งปกติแล้วความคิดเห็นต่างจากเจตคติ คือ ความคิดเห็นจะเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เจตคติจะเป็นเรื่องทั่วไป ซึ่งมีความหมายกว้างกว่า

ปทานุกรมสังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532: 246) ได้บัญญัติคำว่าความคิดเห็น ซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษไว้ว่า หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม
2. ทักษะหรือประมาณการเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
3. คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอปรึกษา คำว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เจตคติ ซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่าแนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกิริยาสับสนุน หรือเป็นปฏิกิริยต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคน

จํารอง (2534: 2) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคน แต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้

บุญเรียง (2534: 78) ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตคติการที่บุคคลกล่าวว่าเขามีความเชื่อ หรือความรู้สึกอย่างไรเป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ดังนั้น การวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

จากการให้ความหมายของท่านทั้งหลาย ผู้วิจัยขอสรุปความหมายของความคิดเห็นดังนี้ คือ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่างๆ โดยมีพื้นฐานมาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนิสิตปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ประเมินค่าเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้แก่ ด้านส่งเสริมเผยแพร่ความคิดความเข้าใจสิทธิมนุษยชน ด้านตรวจสอบและรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชน ด้านเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

ประเภทของความคิดเห็น

Remmer (1954: 6-7) กล่าวว่าความคิดเห็นมี 2 ประการด้วยกัน คือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด – เชิงลบสุด (Extreme opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง ทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก
2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

การแสดงความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ซึ่งความคิดเห็นของแต่ละคนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแม้เป็นเรื่องเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไปและอาจแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับมาจนมีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น

Oskamp (1977: 119-133) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and Physiological factors) เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะได้พูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้นๆ ได้ ปัจจัยด้านร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและเจตคติของบุคคล ยกตัวอย่าง คนที่มีความคิดอนุรักษ์นิยม มักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น

2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct personal experience) คือ บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่างๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นต่อสิ่งต่างๆ โดยตนเองทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่แม่ได้ป้อนน้ำนมให้น้ำให้ทาน เขาจะมีความรู้สึกชอบ เนื่องมาจากน้ำนมหวาน เย็น หอม ชื่นใจ ทำให้เขามีความรู้สึกต่อน้ำนมที่ได้ทานเป็นครั้งแรกเป็นประสบการณ์โดยตรงที่เขาได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็กๆ จะได้รับการอบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัว และจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

4. ความคิดเห็นของกลุ่ม (Group determinants of attitude) ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและเจตคติต่างๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามเป็นไปตามกลุ่ม

5. สื่อมวลชน (Mass media) เป็นสื่อต่างๆ ที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็นมีความรู้สึกต่างๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

จำเรียง (2536: 248-249) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความคิดเห็นว่า ขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคมในหลายประการ คือ

1. ภูมิหลังทางสังคม หมายถึงกลุ่มคนที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น ความคิดเห็นระหว่างผู้เยาว์กับผู้สูงอายุ ชาวเมืองกับ ชาวชนบท เป็นต้น

2. กลุ่มอ้างอิง หมายถึง การที่คนเราจะคบหาสมาคมกับใคร หรือกระทำการหนึ่งสิ่งใดให้แก่ผู้ใด หรือการกระทำที่คำนึงถึงอะไรบางอย่างร่วมกันหรืออ้างอิงกันได้ เช่น ประกอบอาชีพ

เดียวกัน การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสมาคมเดียวกัน สิ่งเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นด้วย

3. กลุ่มกระตือรือร้น หรือกลุ่มเฉื่อยชา หมายถึง การกระทำใดที่ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นเป็นพิเศษอันจะก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ขึ้นมาได้ ย่อมส่งผลต่อการจูงใจให้บุคคลที่เป็นสมาชิกเหล่านั้น มีความคิดเห็นที่คล้อยตามได้ไม่ว่าจะให้คล้อยตามในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม ในทางตรงกันข้ามกลุ่มเฉื่อยชาที่จะไม่มีอิทธิพลต่อสมาชิกมากนัก

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยตรง เช่น เพศ อายุ รายได้ และปัจจัยสภาพแวดล้อม คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยอ้อม เช่น สื่อมวลชน กลุ่มที่เกี่ยวข้อง และครอบครัว

การวัดความคิดเห็น

Best (1977: 171) กล่าวว่า การวัดความคิดเห็นโดยทั่วไป จะต้องมียอดประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำ มากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่ตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถามและผู้ถูกวัดจะเลือกตอบความคิดเห็นของคนในเวลานั้น การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้นใช้การวัดแบบลิเคิร์ต โดยเริ่มด้วยการรวบรวมหรือการเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวกับความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความว่าเป็นไปในทางเดียวกัน (เชิงนิยมหรือไม่นิยม)เป็นข้อความเชิงบวก Positive หรือข้อความเชิงลบ Negative (สุชาติ, 2534: 97)

จึงพอสรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ท่าที ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของสมาชิกวุฒิสภาที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2540

แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมาย

ดวงเดือน (2524: 4) ทัศนคติ หมายถึง ความพร้อมในการกระทำของบุคคลต่อสิ่งใดบุคคลใด ความพร้อมดังกล่าวของบุคคลเห็นได้จากพฤติกรรมที่บุคคลใดแสดงต่อสิ่งนั้นว่า ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ประภาเพ็ญ (2520: 3) ทัศนคติ หมายถึง ความเห็น ซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยา เฉพาะอย่างต่อสถานการณ์

ศักดิ์ (2531: 1) ได้ให้ความหมายของทัศนคติ ดังนี้

1. ทัศนคติ หมายถึง ความสลับซับซ้อนของความรู้สึก ความยาก ความกลัว ความเชื่อมั่น ความลำเอียง หรือการมีอคติของบุคคลในการที่จะสร้างความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามประสบการณ์ของบุคคลนั้นได้รับมา
2. ทัศนคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือต่อต้านสภาพแวดล้อมที่จะมาถึงทางหนึ่งทางใด
3. ในด้านพฤติกรรมของคนเรา ทัศนคติ หมายถึง การเตรียมตัวหรือความพร้อมในการที่จะตอบสนอง

จากความหมายทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาได้สรุปความหมายของทัศนคติว่า หมายถึง ความคิดหรือความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อันมีแนวโน้มที่จะทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นๆ

องค์ประกอบ

ประกาเพ็ญ (2520: 3-4) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้คือ

1. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) ได้แก่ ความคิดที่เป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด ความคิดนี้อาจจะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกัน เช่น เมื่อคนหนึ่งพูดถึง หรือนึกถึง “รถยนต์” อาจจะนึกถึงยี่ห้อฟอร์ด หรือนี่ห้ออื่นๆ ส่วนประกอบทางทัศนคติส่วนนี้แสดงให้เห็นชัดเจนเมื่อเรามองเห็นประโยชน์ ที่ว่า “รถยนต์...” หรือรถยนต์...” ซึ่งการที่จะอธิบายถึงรถยนต์นั้นจะต้องมีความเข้าใจก่อนว่า “รถยนต์” มีความหมายต่อผู้พูดอย่างไร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับรถยนต์เป็นอย่างไรนั่นเอง

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนประกอบทางอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นตัวเรา “ความคิด” อีกต่อหนึ่ง ถ้าบุคคลมีภาวะความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีขณะที่คิดถึงใดสิ่งหนึ่ง เช่น ขณะที่คิดถึงหรือนึกถึงรถยนต์ (ซึ่งอาจจะออกมาในรูปลักษณะที่แตกต่างกัน) แสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในด้านบวก (Positive) และมีความรู้สึกในด้านลบ (Negative) ตามลำดับต่อรถยนต์นั้น

3. องค์ประกอบทางการปฏิบัติ (Behavioral Component) องค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มทางปฏิบัติหรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสม จะเกิดการปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ขับรถยนต์ ซื่อหรือให้คำชมเชยรถยนต์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ถ้าบุคคลนั้นไม่มีความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Concept) เกี่ยวกับรถยนต์ เขาก็จะไม่มีทัศนคติต่อรถยนต์ เช่น เมื่อมองเห็นรถยนต์ความคิดของเขาเกี่ยวกับรถยนต์อาจจะเป็นไปในรูปอื่นๆ เช่น เป็นตัวที่นำความทุกข์มาให้ (Monster) ซึ่งทำให้ความรู้สึกของบุคคลนั้นย่อมมีต่อสิ่งที่เขาคิดเป็นตัวแทนของรถยนต์ แต่ไม่ใช่ต่อรถยนต์ ดังนั้น องค์ประกอบทางความรู้ความเข้าใจ หรือทางด้านพุทธิปัญญา จึงนับว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติและองค์ประกอบนี้จะเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลซึ่งอาจจะออกมาในรูป “ความสุข” “ความทุกข์” “ยินดี” หรืออื่นๆ ความรู้สึกเหล่านี้จะมีมากหรือน้อยต่อวัตถุหรือสิ่งที่เข้ารู้จักย่อมขึ้นอยู่กับจำนวนและความถี่ของความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อเขามีส่วนเกี่ยวข้องกับวัตถุ หรือปรากฏการณ์นั้น

ลักษณะ

Nunnally (อ้างใน โกวิทซ์, 2538: 10) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของทัศนคติสรุปได้ดังนี้

1. ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้หรือจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ทัศนคติไม่ใช่สิ่งที่มีแต่กำเนิด
2. ทัศนคติเป็นสภาพทางจิต ที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคล ถ้าบุคคลมีการรับรู้ต่อสิ่งใดแล้ว บุคคลนั้นจะมีท่าทีต่อสิ่งนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในด้านความคิดเห็นและพฤติกรรม
3. ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตที่ค่อนข้างจะถาวร เนื่องจากแต่ละบุคคลได้สะสมประสบการณ์การรับรู้ และผ่านการเรียนรู้มาก อย่างไรก็ตามทัศนคติอาจเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้

การเกิดทัศนคติ

Allport (อ้างใน ศักดิ์, 2531: 4) ได้เสนอว่า ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลเกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไข 4 ประการ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการเพิ่มพูนและบูรณาการของการตอบสนองแนวความคิดต่างๆ เช่น ทัศนคติจากครอบครัว โรงเรียน ครู การเรียน การสอน และอื่นๆ
2. ประสบการณ์ส่วนตัว ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคล ซึ่งมีประสบการณ์ที่ต่างกันไป นอกจากประสบการณ์ของบุคคลจะสะสมขึ้นเรื่อยๆ แล้วยังทำให้มีแบบฉบับ เป็นของตัวเองด้วย ดังนั้น ทัศนคติบางอย่างจึงเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล แล้วแต่พัฒนาการและความเจริญเติบโตของบุคคลนั้นๆ
3. การเลียนแบบ การถ่ายทอดทัศนคติของบุคคลบางคนได้มาจากการเลียนแบบทัศนคติของคนอื่นที่ตนพอใจ เช่น พ่อ – แม่ และบุคคลอื่นๆ

4. อิทธิพลของกลุ่มสังคม บุคคลย่อมมีทัศนคติคล้ายตามกลุ่มสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ตามสภาพแวดล้อม เช่น ทัศนคติต่อศาสนา สถาบันต่างๆ เป็นต้น

จึงพอสรุปได้ว่า ทัศนคติของคนเรานั้น คือ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุคคล ในรูปของความชอบ ไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ และความพร้อมที่จะตอบสนองกับสิ่งดังกล่าวตลอดเวลา

ดังนั้น ทัศนคติของบุคคลนั้นสามารถสังเกตได้จากการแสดงออกของบุคคลนั้นๆ ได้เช่นกัน

แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ความหมายของประชาธิปไตย

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หน้า 495 คำว่า “ประชาธิปไตย” แปลว่า ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนส่วนใหญ่ มาจากภาษาอังกฤษว่า Democracy และมาจากภาษากรีกว่า Demokratia ซึ่งแปลว่า ปกครองโดยประชาชน (Government by the people)

ความหมายอีกนัยหนึ่ง “ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา+อธิปไตย” ซึ่งแปลความได้ว่า อำนาจการปกครองแผ่นดินเป็นของประชาชน

ความคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย

“ประชาธิปไตย” เป็นรูปแบบการปกครองที่มีเนื้อหาสำคัญ คือ การยินยอมให้สามัญชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ มีสิทธิมีเสียงเข้าร่วมในการกำหนดตัวบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้บริหารประเทศ มีส่วนในการกำหนดและควบคุมนโยบายและการทำงานของรัฐบาล ทั้งนี้ เพราะประชาธิปไตยมีพื้นฐานความเชื่อจึงควรมีสิทธิมีเสียงและมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตย แม้จะไม่อาจยอมรับได้ว่า เป็นระบอบการปกครองที่ดีร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ในทฤษฎีการเมืองสมัยใหม่ต่างยอมรับกันว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ดีที่สุดในปัจจุบันนี้ประเทศที่พัฒนาแล้วจะใช้ระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย

การพัฒนาความคิดพื้นฐานประชาธิปไตย จะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน ต่อเนื่องจนสามารถสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของประชาชนพลเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตและดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย หรือเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือเป็นวิถีชีวิตประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็พื้นฐานที่สำคัญในการสร้างพัฒนาและธำรงไว้ซึ่งการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มั่นคงยั่งยืน มีเสถียรภาพและเจริญรุ่งเรืองของประเทศ

ลักษณะสำคัญของประชาธิปไตยในแง่หลักการและอุดมการณ์

อมร และคณะ (2543: 32) ได้อธิบายว่า จากคำนิยามและคำอธิบายของนักรัฐศาสตร์และเจ้าตำราต่างๆ จะได้เห็นหลักการของประชาธิปไตยที่ส่วนมากเห็นว่าสำคัญมีดังนี้

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นผู้ทรงอำนาจอสูงสุด
2. รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน
3. ในประเทศขนาดใหญ่ในสมัยใหม่ที่ต้องใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมนั้น จะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างอิสระ
4. สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการเมืองหรือวางนโยบายสาธารณะ ต้องตั้งขึ้นด้วยวิถีทางแห่งการแข่งขันเพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากประชาชน
5. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลาผ่านกลไกต่างๆ หรือใช้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่างๆ ได้โดยตรง
6. รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิติชมควบคุมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลา และมีสิทธิเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้

7. อำนาจในการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนเดียวหรือกลุ่มเดียวต้องมีการแบ่งอำนาจปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง

8. รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัด มีการแบ่งและกระจายอำนาจมีการตรวจสอบ และถ่วงดุลหรือคานอำนาจซึ่งกันและกัน

9. หน้าที่หลักของรัฐบาลคือการส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาค ภราดรภาพของพลเมือง

10. การตัดสินใจสำคัญต้องเป็นไปตามเสียงฝ่ายข้างมาก โดยคำนึงถึงสิทธิของฝ่ายข้างน้อย

11. ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่างๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคในสายตาของกฎหมาย และความมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านต่างๆ ทุกคนมีศักดิ์ศรีและไม่มีใครมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น

12. ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพต่างๆ อย่างกว้างขวางโดยรัฐบาลให้หลักประกัน และคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพเหล่านั้นอย่างน้อยในสิทธิเสรีภาพพื้นฐานที่สำคัญ

13. ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุม การตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริงและอย่างมีข้อมูลข่าวสาร

14. รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ เช่น บุคคลจะถูกจับกุมคุมขังหรือถูกลงโทษได้ก็เฉพาะเมื่อมีกฎหมายกำหนดว่ามีความผิด และจะต้องได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วเปิดเผยโดยคณะตุลาการที่ไม่ลำเอียง เป็นต้น

สมเกียรติ (2544: 178-189) ได้อธิบายว่า แนวคิดพื้นฐานของอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่เชื่อน่าจะมีความสำคัญขั้นพื้นฐานมากที่สุด 7 ประการ คือ

1. อำนาจอธิปไตย (Popular Sovereignty) หัวใจของประชาธิปไตย คือ อำนาจสูงสุดเด็ดขาดในแผ่นดินเป็นของประชาชน สอดคล้องกับรากศัพท์กรีกโบราณ และสุนทรพจน์ที่เกีตติสเบอร์ก ค.ศ. 1864 ของประธานาธิบดีลินคอล์น

2. สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล (Individual Rights, Liberty and Equality) เป็นแนวคิดที่เห็นหัวใจสำคัญของลัทธิเสรีนิยม ลัทธินี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและแนบแน่นกับประชาธิปไตยมาก ประชาธิปไตยที่เรารู้จักกันทั่วไปในปัจจุบันนี้ คือ เสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy) มากกว่าอย่างอื่น

3. ฉันทานุมัติ (Consent) คือ การได้รับความยินยอมจากประชาชนในการที่ประชาชนจะถูกปกครอง คณะบุคคลที่จะเข้ามาใช้อำนาจปกครองโดยฝืนใจประชาชนนั้นกระทำมิได้ และไม่ชอบด้วยหลักคิดและอุดมการณ์ของประชาธิปไตย ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะเปลี่ยนคณะผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่ไม่ได้รับฉันทานุมัติจากประชาชน

4. การเป็นตัวแทน (Representation) แนวคิดเรื่องการเป็นตัวแทน อาจจำแนกออกได้เป็น 4 ประเภท คือ (1) เป็นผู้ได้รับความไว้วางใจให้ตัดสินใจแทน (Trustee) (2) เป็นตัวแทนถือสาส์นคล้ายบุรุษไปรษณีย์ (Delegate) (3) เป็นผู้ไปปฏิบัติพันธกิจที่ตนสัญญากับประชาชนไว้ (Mandate) และ (4) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนกลุ่มหรือสัดส่วนของกลุ่มในสังคมโดยรวม (Representative Cross-Section) ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นตัวแทนแบบย่อส่วน (Resemblance)

การเป็นตัวแทนได้มาด้วยวิธีการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งของประชาธิปไตย การเลือกตั้งโดยประชาชน (Popular Election) เป็นกลไกทางการเมืองสมัยใหม่ที่ทำให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ทางการปกครองหรือการกำหนดนโยบายสาธารณะ การเลือกตั้งจึงถือเป็นนวัตกรรมทางการเมืองสมัยใหม่ ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งในแง่ของการแบ่งงานกันทำทางการเมือง ทำให้ได้บุคลากรทางการเมืองเข้าสู่ระบบ โดยมีประชาชนทั้งสังคมคอยจับจ้องตามสมควรเป็นวาระอย่างสม่ำเสมอ

5. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (Majority Rule) เมื่อมีความเห็นที่แตกต่าง ข้อยุติที่ดีที่สุดเท่าที่จะบรรลุได้ในทางปฏิบัติ คือ อยู่ที่เสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก ในทางการเมืองเมื่อพูดถึงเสียงส่วนใหญ่ มักจะเน้นควบคู่กันไปถึงสิทธิของเสียงข้างน้อย (Minority Right) ด้วย

ซึ่งหมายความว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่มีได้มุ่งเอาชนะกันด้วยคะแนนเสียงเพียงอย่างเดียว แต่เป็นระบอบการปกครองที่มุ่งแสวงหาทางประนีประนอม รอมชอมแบบทางสายกลาง และให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างเสียงส่วนใหญ่และเสียงส่วนน้อย เพราะในที่สุดแล้วทั้งสองกลุ่มล้วนเป็นประชาชนด้วยกัน

6. รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ (Open and Accountable Government) ส่วนใหญ่หมายถึง ข้อปฏิบัติดังนี้ (1) รัฐบาลต้องจัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาลไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาพิจารณาได้ว่า นโยบายนั้นๆ รัฐบาลเอาข้อมูลมาจากที่ใด มีผลกระทำในเชิงปฏิบัติอย่างไร ต้องใช้งบประมาณเท่าใด และต้องมีกฎเกณฑ์ประกอบการดำเนินการอะไรบ้างเป็นต้น (2) รัฐบาลที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและหนังสือพิมพ์เข้าถึงเอกสารข้อมูลของรัฐบาลด้วย (3) การเปิดให้สาธารณชนและสื่อสารมวลชนได้มีโอกาสเข้าฟังการประชุมองค์การของรัฐ ตั้งแต่รัฐสภา คณะกรรมการของรัฐสภา ไปจนกระทั่งถึงการประชุมของสภาของหน่วยการปกครองท้องถิ่น (4) รัฐบาลที่ปรึกษาหารือกับกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายในการกำหนดนโยบาย และในการปฏิบัติตามนโยบาย รวมทั้งการตีพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลและคำแนะนำที่ได้รับให้สาธารณชนได้ทราบ

นอกจากนี้ รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยยังต้องถูกตรวจสอบได้ (Accountable Government) อีกด้วย โดยถูกตรวจสอบได้ 3 มิติ คือ (1) การตรวจสอบได้ทางกฎหมาย (Legal Accountability) ดำเนินการภายใต้หลัก “นิติธรรม” (Rule of Law) (2) การตรวจสอบได้ทางการเมือง (Legal Accountability) และ (3) การตรวจสอบได้ทางการคลัง (Financial Accountability)

นอกจากการมีรัฐบาลที่ตรวจสอบได้ทางกฎหมาย จะต้องปฏิบัติตามหลักนิติธรรมอย่างเคร่งครัดแล้ว ยังมีมาตรการสำคัญอีก คือ หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 3 ฝ่ายใหญ่ๆ คือ (1) ฝ่ายบริหาร หรือบางทีเรียกว่า “รัฐบาล” ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและน่านโยบายต่างๆ ไปปฏิบัติ (2) ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือบางทีเรียกว่า “รัฐสภา” ทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้กฎหมายต่างๆ รวมทั้งการเก็บภาษีและตรวจสอบการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหาร และ (3) ฝ่ายตุลาการ หรือบางทีเรียกว่า “ศาล” ซึ่งดูแลรับผิดชอบให้บุคคลทั้งปวงปฏิบัติตามกฎหมาย โดยการพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิด การแบ่งแยกอำนาจของการปกครองประเทศออกเป็น 3 ฝ่ายเช่นนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ทั้ง 3 ฝ่าย ได้ตรวจสอบซึ่งกันและกัน เพื่อการสร้างรัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้โดยแท้

สาธารณประโยชน์ (Public Interests) ประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชนและเป็นการปกครองเพื่อประชาชน การปกครองที่ได้ชื่อว่า “เพื่อประชาชน” นี้เอง เป็นที่มาของคำว่า สาธารณประโยชน์หรือผลประโยชน์ที่ประชาชนโดยส่วนรวมควรจะได้รับ ปัญหาอยู่ที่ว่าอะไรคือ “สาธารณประโยชน์” เราจะกำหนดให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรมได้อย่างไร คำตอบแยกออกเป็น 2 กระแสใหญ่ๆ ที่ไม่เห็นพ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์

กระแสแรก คือ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) ซึ่งมีความคิดหลักคือว่าเราสามารถกำหนดได้ว่าอะไรคือสาธารณประโยชน์ ซึ่งอาจเรียกชื่ออื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน เช่น ผลประโยชน์ของส่วนรวม (Collective Interest) หรือความดีงามร่วม (Common Good) รัฐบาลหรือการปกครองควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชน (Popular Sovereignty) ดำเนินไปบนความยึดมั่นใน “เจตน์จำนงทั่วไป” (General Will) เป็น “เจตน์จำนงที่แท้จริง” True Will) ของประชาชน ไม่ใช่สิ่งเดียวกันกับการรวมเอา “เจตน์จำนงส่วนบุคคล” (Private Will) มารวมไว้ด้วยกัน เพราะเจตน์จำนงของบุคคลมีธรรมชาติที่เห็นแก่ตนเอง (Selfish) และคิดไปเอง (Felt) เป็นที่ตั้ง

กระแสที่สอง คือ เจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) เป็นผู้นำ มีความคิดพื้นฐานว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ถือเอาประโยชน์ส่วนตน (Self – Interested Creature) เป็นที่ตั้ง และดำเนินชีวิตโดยยึดหลักถือเอาประโยชน์ส่วนตนอย่างมีเหตุผล ดังนั้น เสรีภาพในอันที่จะกระทำการใดๆ อย่างมีเหตุผล เพื่อให้บรรลุประโยชน์ส่วนตนของบุคคล จึงควรได้รับความคุ้มครองเป็นประชาธิปไตยแบบปกป้องเสรีภาพส่วนบุคคล (Protective Democracy) ส่วนผลประโยชน์ของสาธารณะนั้นในทัศนะของนักคิดกระแสนี้ไม่มีความหมาย เพราะพอใจที่จะพูดถึงประโยชน์ส่วนบุคคล (Individual Interests) ปึงเจกบุคคลแต่ละคนล้วนคิดและต้องการอย่างเดียวกันทั้งนั้น นั่นคือ การแสวงหาความสำราญ (Pleasure) และหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด (Pain) ระบบการปกครองที่ดีที่สุดเป็นระบอบที่ทำให้ “ความสุขในปริมาณมากที่สุดเกิดแก่บุคคลจำนวนมากที่สุด” (The Greatest Happiness for the Greatest Number) ส่วนผลประโยชน์สาธารณะซึ่งเป็นเรื่องนามธรรมนั้นเป็นเรื่องเหลวไหล

องค์ประกอบของประชาธิปไตยแบบต่างๆ

อมร และคณะ (2543:39-41) ได้อธิบายว่า ระบอบประชาธิปไตยในโลกปัจจุบันมีหลายรูปแบบหรือระบบย่อย และถือว่าประเทศประชาธิปไตยจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบเหล่านี้ โดยแต่ละข้อจะต้องมีคุณลักษณะประชาธิปไตยอย่างน้อยระดับหนึ่งเมื่อรวมกันทุกองค์ประกอบ

แล้วจะเห็นว่าประเทศนั้นเป็นประชาธิปไตยแบบไหน ทั้งสามารถวัดว่าองค์ประกอบแต่ละตัวมี อนาคตความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นหรือลดลงเพียงใด กล่าวคือ ใช้เป็นเครื่องวัดหรือเครื่องประเมิน ความเป็นประชาธิปไตยด้วย

องค์ประกอบเหล่านี้ คือ

1. ความเห็นสอดคล้องกัน (Consensus) ประชาชนส่วนมากมีความเห็นสอดคล้องเป้าหมาย สำคัญของรัฐบาล หรือบทบาทของรัฐบาลเพียงใด แม้จะมีบางคนไม่เห็นด้วย
2. การมีส่วนร่วม (Participation) ในหลักการประชาชนทุกคนต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่ จะมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้ตามทางปฏิบัติทุกคนจะไม่มีบทบาทเข้มแข็งเท่าเทียมกัน (เช่น ประเทศ ประชาธิปไตยส่วนมากไม่บังคับให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ก็ควรจะมีประชาชน มาลงคะแนนคิดเป็นร้อยละสูงพอสมควร)
3. ช่องทางที่จะแสดงความคิดเห็น (Access) ประเทศประชาธิปไตยต้องการพลสิทธิของ การเป็นพลเมืองคือพลเมืองแต่ละคนหรือกลุ่มจะต้องมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะแสดงความคิดเห็น ว่าผู้บริหารประเทศบริหารได้ถูกใจหรือไม่
4. การสนองตอบความต้องการของประชาชน (Responsiveness) ผู้ปกครองประเทศ อาจไม่ปฏิบัติการในทางที่ประชาชนต้องการทุกเรื่อง อาจอ้างเหตุว่าเป็นความจำเป็นของรัฐหรือผล ประโยชน์สำคัญของชาติ แต่ในที่สุดก็ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารงานของตนผ่านกระบวนการ เลือกตั้งที่สม่ำเสมอและยุติธรรม
5. การปกครองโดยคนฝ่ายข้างมาก (Majority Rule) การตัดสินใจของรัฐบาลควรเป็น ไปตามเสียงข้างมากที่สุด ถ้าไม่ตามเสียงกลุ่มใหญ่ที่สุดก็ควรจะต้องอธิบายเหตุผลได้
6. อำนาจอธิปไตยของรัฐสภา (parliamentary Sovereignty) รัฐสภาซึ่งมีหน้าที่ตรากฎหมาย ขึ้นใช้บังคับ อาจไม่ใช่องค์กรที่มีอำนาจสูงสุดเพราะอาจมีองค์กรอื่นมาร่วมใช้อำนาจชี้ขาดด้วย เช่น ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ หรือองค์กรอื่นๆ ในกรณีเช่นนี้องค์กรเหล่านั้นก็ต้องร่วมรับผิดชอบ ด้วย

7. รัฐบาลผ่านพรรคการเมือง (Party Government) ผู้ปกครองควรผ่านการเสนอชื่อแต่งตั้ง และควบคุมโดยพรรคการเมืองที่จัดการภายในอย่างดีเพื่อที่มีประสิทธิผลได้ง่าย ถ้าพรรคอ่อนแอ หรือไม่มีส่วนแต่งตั้งผู้บริหารรัฐบาลก็คงไม่มีประสิทธิผล ประชาธิปไตยก็ย่อมอ่อนแอกว่าในประเทศที่พรรคการเมืองเข้มแข็ง

8. พหุนิยม (Pluralism) กระบวนการทางการเมืองควรจะผ่านการกลั่นกรองของกลุ่มเอกชนที่เป็นอิสระ ทำการโดยสมัครใจ และมีหลายกลุ่มเหลื่อมล้ำกัน เพื่อมิให้มีการผูกขาดการเป็นตัวแทน ถ้ากลุ่มต่างๆ มีขั้นตอนบังคับบัญชากันหรือมีการบังคับการเป็นสมาชิกซึ่งจะทำให้กลุ่มกลายเป็นเครื่องมือของรัฐ ผลประโยชน์ของภาคเอกชนจะไม่เห็นชัดเจน ประเทศประชาธิปไตยย่อมมีกลุ่มหลากหลายมาก

9. การกระจายอำนาจ (Federalism) การกระจายอำนาจเป็นแบบสหพันธรัฐมีรัฐบาลกลาง รัฐบาลรัฐ และรัฐบาลท้องถิ่นไม่จำเป็นสำหรับประเทศประชาธิปไตยทุกประเทศ แต่อย่างน้อย ต้องมีการกระจายอำนาจในด้านพื้นที่หรือหน่วยปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ มิให้มีการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางมากเกินไป

10. หัวหน้าฝ่ายบริหาร (Presidential) หัวหน้าฝ่ายบริหารอาจจะเป็นแบบคนเดียวหรือเป็นคณะรัฐมนตรี อาจได้รับเลือกโดยตรงหรือองค์กรอื่น และมีการรวมอำนาจบริหารไว้ในเมืองไม่มากนักน้อย แต่ในที่สุดแล้วบุคคลนั้นหรือคณะนั้นก็ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

11. การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (Checks and Balances) รัฐบาลประชาธิปไตยต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจโดยไม่จำเป็นต้องแบ่งเป็นหลายองค์กรให้ถ่วงรั้งกันเอง แต่อย่างน้อยก็ต้องรับผิดชอบในที่สุดแก่ประชาชนทั่วประเทศ

สมเกียรติ (2544: 193-197) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบหลัก 4 ประการ ที่จะทำให้ระบอบประชาธิปไตยใช้งานได้ดีในประเทศหนึ่งๆ คือ ประการแรก ต้องมีการเลือกตั้งที่อิสระและเป็นธรรม (Free and Fair Elections) ประการที่สอง ต้องได้รัฐบาลที่เปิดเผยและพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้เสมอ (Open and Accountable Government) ประการที่สาม ต้องให้หลักประกันแก่สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights) อย่างกว้างขวางและประการสุดท้าย ต้องมีสังคมที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย (A. Democratic Society) ซึ่งหมายถึงเป็น “อารยะ

สังคม” (Civil Society หรือที่นิยมแปลเป็นไทยกันว่า “ประชาสังคม”) กล่าวคือ มีองค์กรและสมาคมที่เกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะที่เป็นอิสระจากรัฐดำเนินงานได้อย่างจริงจังและกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติเสรีประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนก็ยังประสบปัญหาหลายด้านแตกต่างกันไปสุดแต่บริบทของแต่ละประเทศ ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา ปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบอบประชาธิปไตยพอจะแยกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ปัญหาอันเกิดจากเงื่อนไขภายนอกของระบอบประชาธิปไตยพอจะแยกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ปัญหาอันเกิดจากเงื่อนไขภายนอกของระบอบประชาธิปไตย (Democracy’s Extrinsic Conditions) และปัญหาอันเกิดจากแนวโน้มภายในของระบอบประชาธิปไตยเอง (Democracy’s Intrinsic Tendencies)

ปัญหาภายนอกของระบอบประชาธิปไตย

ปัญหาภายนอกของระบอบประชาธิปไตยเป็นเงื่อนไขที่มีต่อความสำเร็จในการบรรลุผลและการธำรงรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย มักประกอบด้วย 5 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. การขาดขันติธรรมทางศาสนา (Religious Intolerance)
2. ความไม่เสมอภาคอย่างรุนแรงในทางสังคมและเศรษฐกิจ (Severe Socioeconomic Inequality)
3. ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ (Ethnic Conflict)
4. ความขัดแย้งในเรื่องพรมแดนและเอกลักษณ์กับประเทศเพื่อนบ้าน (Contested Boundaries and Identities)
5. การผลิต การสะสมทุน และการกระจายความมั่งคั่งตามแบบทุนนิยม (Capitalist Production, Accumulation, and Distribution)

ปัญหาอันเกิดจากแนวโน้มภายในของระบอบประชาธิปไตย

แม้ว่าเราจะสามารถปรับระบอบประชาธิปไตยจนสอดคล้องกับเงื่อนไขเฉพาะของแต่ละประเทศได้สำเร็จในเวลาหนึ่งๆ แต่ก็มีได้เป็นเรื่องที่จะประกันได้ว่าระบอบดังกล่าวจะทำงานได้ดีตลอดไป ได้มีนักวิชาการทั้งหลายลงความเห็นว่า มีอุปสรรคที่เป็นแนวโน้มภายในระบอบประชาธิปไตยเองถึง 5 ประการที่จะต้องคอยเฝ้าระวังและแก้ไข คือ

1. การเกิดคณาธิปไตย (Oligarchy)
2. การใช้ฟรี (Free Riding)
3. เสียงส่วนใหญ่ตามวัฏจักร (Cyclical Majorities)
4. ความเป็นเอกเทศตามหน้าที่ (Functional Autonomy)
5. คอรัปชัน (Corruption)

แนวคิดเกี่ยวกับวุฒิสภา

บทบาท อำนาจและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาท ดังนี้

โยธิน และ จุมพล (2529: 94) อธิบายว่า บทบาทและผลของบทบาท (Role and Role Effects) แต่ละตำแหน่งในโครงสร้างของกลุ่มสัมพันธ์กับบทบาท ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมที่คาดหวังจากผู้ดำรงตำแหน่งนั้น พฤติกรรมที่คาดหวังนี้เป็นที่ตกลงมิใช่แต่โดยผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แต่โดยสมาชิกคนอื่นๆ ของกลุ่มด้วย และแม้กระทั่งโดยกลุ่มอื่นและสังคมที่ใหญ่กว่าที่กลุ่มขึ้นอยู่อีกด้วย คำว่า “บทบาท” อาจถูกตีความหมายได้หลายทาง ซึ่งหมายถึงบทบาทที่คาดหวัง บางคนเขียนว่า บทบาทที่ถูกรับรู้ และบทบาทที่กระทำ บทบาทที่ถูกรับรู้เป็นชุดของพฤติกรรมที่ผู้ดำรงตำแหน่งเชื่อว่าเขาควรกระทำ บทบาทที่กระทำอาจจะแตกต่างกับบทบาทที่คาดหวังและ/หรือบทบาทที่ถูกรับรู้ เนื่องจากมีความแตกต่างกันของบทบาท ความน่าจะเป็นไปได้ของความขัดแย้งและการเป็นอุปสรรคต่อการกระทำของกลุ่มจะมีมากขึ้น อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกันระหว่างบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ถูกรับรู้ ส่วนในบทบาทที่กระทำ ถ้าแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังมาก บทบาทจะต้องเปลี่ยนหรือมีฉะนั้นผู้ดำรงตำแหน่งถูกลด

บังกอร์ (2540: 20-23) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า คือ หน้าที่ของฐานะ ตำแหน่ง เมื่อบุคคลหนึ่งได้ดำรงตำแหน่งใด สิ่งก็ตามติดมากับตำแหน่งนั้นก็คือ การที่เขาต้องการปฏิสัมพันธ์กับตำแหน่งอื่นๆ ทั้งที่สูงกว่าและต่ำกว่าภายในกลุ่ม สิ่งก็ตามติดกับตำแหน่งอันเป็นเครื่องกำหนด

สำหรับการดำรงฐานะ ตำแหน่งนั้นเรียกว่า บทบาท และได้อธิบายว่า บทบาทที่ถูกคาดหวัง คือ บทบาทที่บุคคลควรปฏิบัติจริงเกิดขึ้นได้โดยมีสาเหตุดังนี้

1. บุคคลอาจไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง
2. บุคคลอาจจะไม่เห็นด้วยที่จะปฏิบัติตามบทบาทที่กำหนดโดยมีเหตุผลส่วนตัว
3. บุคคลอาจมีปัญหาส่วนตัว จึงไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกกำหนดไว้นั้นได้

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอำนาจหน้าที่

ทินพันธุ์ (2541: 70-74) อธิบายว่า อำนาจ (Power) และอำนาจหน้าที่ (Authority) เป็นแนวความคิดหลักที่มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างใกล้ชิด การศึกษาวิชาการเมืองเป็นการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ต่างๆ เกี่ยวกับอำนาจ หากมีความแตกต่างอยู่บ้างระหว่างแนวทางศึกษาวิเคราะห์ของทฤษฎีการเมืองแบบโบราณหรือปรัชญาอย่างหนึ่งกับแบบที่อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างหนึ่ง คนเรานั้นมีความมุ่งหมายที่จะให้ได้มาซึ่งอำนาจ สิ่งนี้ถือว่าเป็นลักษณะที่มั่นคงของมนุษย์ตลอดประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาทีเดียว และผู้นำต่างๆ แสวงหาอำนาจก็เพื่อที่จะใช้อำนาจหน้าที่ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม แต่มีผู้กล่าวแย้งว่า ผู้ปกครองแสวงหาอำนาจก็เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของตนเอง ทั้งนี้ เนื่องจากว่า ความยุติธรรมนั้น มีการกำหนดความหมายได้ต่างๆ กันเสมอ หรือมิฉะนั้นผู้ปกครองก็จะหาเหตุผลมาอ้างได้เสมอว่าความยุติธรรมอยู่ตรงไหน นอกจากนี้ มนุษย์เราทุกคนแสวงหาอำนาจ เพื่อให้บรรลุความปรารถนาของตน แต่ด้วยการใช้เหตุผลเป็นแนวทางว่าจะทำอย่างไร และได้มีการจัดประเภทของอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองเป็นสามประเภท โดยถือคำอ้างแห่งการมีอำนาจหน้าที่และการยอมรับในคำอ้างนั้นเป็นเกณฑ์ ว่าเป็นสิ่งที่มีความชอบธรรมในการปกครอง ซึ่งได้แก่ การมีอำนาจหน้าที่ตามขนบประเพณี การมีอำนาจหน้าที่เพราะมีบารมีกับการมีอำนาจหน้าที่เพราะเป็นไปตามตัวบทกฎหมาย

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

รายละเอียดของหน้าที่ที่สำคัญดังกล่าวของสถาบันนิติบัญญัติในฐานะที่เป็นสถาบันทางการเมือง มีดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ในการออกกฎหมาย ปัจจุบันสภาของสถาบันนิติบัญญัติมีลักษณะไม่เคลื่อนไหวหรืออาจกล่าวได้ว่าไม่สามารถทำหน้าที่ในการออกกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีอิสระสาเหตุเห็นเพราะความสลับซับซ้อนของปัญหาและความต้องการของสังคมที่มีมากขึ้น ความจำเป็นอันเร่งด่วนในการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารการเติบโตของพรรคการเมืองที่มีวินัย และการเพิ่มขึ้นของจำนวนพรรคการเมือง ความล้มเหลวของสถาบันนิติบัญญัติในการปรับตัวให้เข้ากับเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม เป็นเพราะสถาบันนิติบัญญัติไม่มีความมั่นคง การที่จะเป็นตัวแทนที่มีคุณภาพประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็คือ อำนาจในการถ่วงดุลกับฝ่ายบริหาร

2. หน้าที่ในการเป็นตัวแทน “การเป็นตัวแทน” เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถาบันนิติบัญญัติอาจพิจารณาได้ออกเป็น 3 ด้าน กล่าวคือ

2.1 ในด้านสังคมวิทยา ตัวแทน หมายถึง การแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการแทน เป็นกระบวนงาสะท้อนความต้องการหรือความคิดเห็นของผู้เลือกตั้ง และตัวแทน ในความนี้ไม่จำเป็นต้องหมายถึงตัวแทนที่มาจาก การเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

2.2 ด้านการเมือง การเป็นตัวแทนโดยผ่านการเลือกตั้ง หมายความว่า ประชาชนจะเป็นผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในสภา การเลือกตั้งจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ตัวแทนมีความหมายในทางการเมือง และจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1 ประชาชนจะต้องให้ความยินยอมแก่ตัวแทนในการปกครองประชาชน

2.2.2 ตัวแทนต้องเป็นคนมาจากชุมชนนั้น

2.2.3 ตัวแทนจะต้องรับผิดชอบผู้เลือกตั้ง

การออกกฎหมายเป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์สูงสุดของประชาชนในชุมชนนั้น โดยส่วนรวม และการที่สถาบันนิติบัญญัติ ให้ประชาชนแสดงประชามติในเรื่องสำคัญ ก็เพื่อที่จะให้ดำเนินการในเรื่องนั้นๆ เป็นไปตามความต้องการของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และไม่มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น

บังอร (2540: 26) ได้อธิบายว่า เมื่อบุคคลได้เข้าสู่ฐานะของผู้นำทางการเมืองหรือผู้นำท้องถิ่นแล้ว จะทำให้เขาเข้าสู่บทบาทพิเศษซึ่งเป็นไปตามลักษณะความเป็นผู้นำของตำแหน่งที่เขาดำรงอยู่ในลักษณะที่เป็นสถาบัน และบทบาทนี้เองที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างบุคคลกับสถาบันนั่นเอง นอกจากนี้บทบาทนี้จะเกี่ยวข้องกับบทบาทอื่นๆ ในขณะเดียวกันด้วย

วุฒิสภาของไทยก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐเสรีประชาธิปไตยทั่วโลกที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีด้วยกัน 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ระบบประธานาธิบดี (Presidential System) ระบบรัฐสภา (Parliamentary System) และระบบกึ่งประธานาธิบดี (Semi-presidential System) โดยที่หลักการสำคัญของระบบประธานาธิบดีได้แก่การจัดให้มีการแบ่งแยก (การใช้อำนาจ) อำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ส่วน คือ อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ โดยเป็นการแบ่งแยกอำนาจออกจากกันอย่างเด็ดขาด มีองค์กรที่ใช้อำนาจในแต่ละด้าน ซึ่งแต่ละองค์กรต่างใช้อำนาจของตนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ส่วนในระบบรัฐสภา มีการแบ่งแยก (การใช้อำนาจ) อำนาจอธิปไตย ออกเป็น 3 ส่วน เช่นเดียวกับระบบประธานาธิบดี แต่เป็นการแบ่งแยกในลักษณะที่ไม่เด็ดขาด องค์กรใช้อำนาจแต่ละองค์กรมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ ฝ่ายบริหาร คือ คณะรัฐมนตรีต้องได้รับเสียงสนับสนุนจากรัฐสภาในการบริหารบ้านเมือง และในระบบรัฐสภานี้มีลักษณะเด่นคือมีกลไกการควบคุมตรวจสอบระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ โดยฝ่ายบริหารมีอำนาจยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งเป็นการให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ โดยการใช้อำนาจเลือกตั้งนั่นเองและฝ่ายนิติบัญญัติ มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร โดยการตั้งกระทู้ถามและอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ซึ่งกลไกดังกล่าวข้างต้นเป็นเครื่องมือในการควบคุมตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and balance) ซึ่งกันและกัน และระบบกึ่งประธานาธิบดีเป็นระบบที่นำกฎเกณฑ์ของระบบประธานาธิบดีและระบบรัฐสภามาผสมกัน ประเทศที่ปกครองในระบบนี้ได้แก่ประเทศฝรั่งเศส

ในระบบรัฐสภานั้น มีรูปแบบ 2 รูปแบบ คือ สภาเดี่ยว (Unicameralism) และสภาคู่ (Bicameralism) ประเทศส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบสภาคู่ กล่าวคือ “รัฐสภา” ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาล่าง มาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีหน้าที่หลักในการบัญญัติกฎหมาย และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง ส่วนวุฒิสภาหรือสภาสูงมาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งของพระ

มหากษัตริย์ โดยคำแนะนำของนายกรัฐมนตรีหรือประธานองคมนตรีแล้วแต่กรณีวุฒิสภามีหน้าที่หลักในการกลั่นกรองกฎหมาย แต่ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กำหนดให้วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีหน้าที่หลักในการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และกลั่นกรองกฎหมาย

การที่จะศึกษาถึงแนวความคิดและความเป็นมาของ “วุฒิสภา” นั้น จำเป็นจะต้องศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับ “รัฐสภา” ควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากว่าวุฒิสภาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสภานั้นเอง ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับรัฐสภามีได้เริ่มเกิดขึ้นมาในช่วงที่มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แต่ได้มีรากฐานของแนวความคิดมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 โดยมีการจัดตั้ง “สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” (Council of State) และ “สภาองคมนตรี” (Privy Council) ทำหน้าที่ถวายคำปรึกษาหรือความคิดเห็นต่างๆ เป็นกรณีๆ ไป โดยไม่มีการประชุมในลักษณะที่เป็นสภา และถ้าหากคำปรึกษาหรือความคิดเห็นตรงเห็นชอบด้วยก็จะทรงตรากฎหมายใช้บังคับ แนวความคิดในการก่อตั้งสภาแบบประเทศตะวันตกก่อรูปขึ้นในหมู่เจ้านายและขุนนางหัวใหม่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสในที่ประชุมเสนาบดีสภาว่า “ฉันจะให้ลูกวชิราวุธมอบของขวัญสู่ราชบัลลังก์ในขณะที่สืบตำแหน่งกษัตริย์ กล่าวคือฉันจะให้เขาให้ปาลิเมนต์และคอนสตีติวชัน” และพระองค์ทรงมอบหมายให้เสนาบดีสภาพิจารณากร่างรัฐธรรมนูญโดยร่างเสร็จ 20 มาตรา ซึ่งส่วนใหญ่ว่าด้วยฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์และมีส่วนที่เป็นรากฐานของรัฐสภา คือ ที่กำหนดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐมนตรีสภาองคมนตรีสภา และเสนาบดีสภา หรือที่เรียกว่า “ไตรวรยศสันนิบาต” เพื่อพิจารณากฎหมายเลือกและแต่งตั้งรัฐมนตรีและองคมนตรี

สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 สภาองคมนตรี มีสมาชิกจำนวนประมาณ 200-300 คน ซึ่งเพิ่มมากขึ้นจากสมัยรัชการที่ 5 เพราะกำหนดให้คนที่ได้รับตราจุลจอมเกล้าเป็นองคมนตรี นอกจากนี้ท่านทรงตั้งเมืองทดลองประชาธิปไตย เรียกว่า “ดุสิตธานี” ให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยภายในเมืองทดลองนี้ เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย มีการตรา “ธรรมนูญลักษณะปกครองนคราภิบาล พ.ศ. 2461” ดุสิตธานีดำรงอยู่เพียง 7 ปี สลายตัวเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต ประชาชนยังไม่ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากนัก แต่ก็มีผลต่อแนวความคิดทางการเมืองของบรรดาเจ้านายและขุนนาง ซึ่งการปกครองในดุสิตธานีนี้ มีการจัดให้มีการเลือกตั้งโดยมีพรรคการเมือง 2 พรรค คือ พรรคโบว์สีน้ำเงิน และพรรคโบว์สีแดงผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนเรียกว่า “เขมด

บุรุษ” พรรคใดได้รับเลือกตั้งมากกว่ามีสิทธิจัดตั้งรัฐบาลบริหารคดีชานี ในสภามีการอภิปรายโต้แย้งกัน อีกทั้งยังมีหนังสือพิมพ์เผยแพร่ในคดีชานีด้วย

สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงตั้ง “อภิรัฐมนตรีสภา” เพื่อเป็นคณะที่ปรึกษาราชการแผ่นดินระดับสูง ทรงปรับปรุง “เสนาบดีสภา” และ “องคมนตรีสภา” นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการร่างรัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ ดังนี้ (ปีพ.ศ. 2543 อ้างถึงร่างรัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ สมัยราชการที่ 7)

ฉบับแรก ร่างโดยพระยาภักดีนิคม (หรือ ดร.ฟรานซิส บี.แชร์) เมื่อปี พ.ศ. 2469 ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีสาระสำคัญว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงเป็นผู้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี แล้วนายกรัฐมนตรีเลือกเสนาบดีบริหารประเทศเอง โดยมีอภิรัฐมนตรีทำหน้าที่ควบคุมและเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีและเสนาบดี เหตุผลที่ต้องมีนายกรัฐมนตรีก็เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานหนักมาก ทั้งงานพระราชพิธีและงานบริหารราชการแผ่นดิน (ปีพ.ศ. 2543 อ้างใน สนธิ, 2542: 7) ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจ้านายไม่เห็นด้วยหลายพระองค์ อาทิเช่น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และพระองค์เจ้าธานี นิวัติ (ปีพ.ศ. 2543 อ้างใน นครินทร์, 2542: 29-30)

ฉบับที่สอง ร่างโดยพระยาศรีวิศาลวาจาและนายเรมอนด์ บี. สตีเวนส์ (Raymon B. Stevens) ที่ปรึกษาระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2474 มีสาระสำคัญ คือ การกำหนดรูปแบบของสภา กำหนดให้สภามีสมาชิกสภาไม่น้อยกว่า 50 คน แต่ไม่เกิน 70 คน และในระยะแรกควรประกอบไปด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ มาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้งในจำนวนเท่าๆ กัน สมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งไม่ควรเป็นแต่งตั้งจากราชการเกินกว่ากึ่งหนึ่ง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นสมาชิกสภาด้วยในขณะเดียวกัน และการเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม ให้แต่ละอำเภอเลือกคณะผู้เลือกตั้งไปทำการเลือกตั้งในระดับมณฑลอีกครั้ง โดยกำหนดจำนวนผู้แทนตามจำนวนประชากร มณฑลใดมีประชากรมากก็มีผู้แทนมาก และได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งไว้ว่าต้องมีอายุ 30 ปี สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ ต้องเสียภาษีจำนวนหนึ่ง ต้องไม่ดำรงตำแหน่งอื่นในทางราชการ และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4-5 ปี (ปีพ.ศ. 2543 อ้างใน สนธิ, 2542: 27) ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่สองนี้ แม้แต่ผู้ร่างทั้งสองก็ไม่เห็นด้วยดังปรากฏในความนำว่า “ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่ข้าพเจ้าร่างเลย แต่ข้าพเจ้าจำเป็นต้องร่างเพราะว่าเป็นพระราชประสงค์” โดยที่พระยาศรีวิศาลวาจาเห็นว่ากำลังมีปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

จะทำให้ฐานะของรัฐบาลตกต่ำลงไปอีก และ นายเรมอนด์ บี สตีเวนส์ เห็นว่ายังไม่ควรมีสภาในขณะนั้น ควรให้พระราชบัญญัติเทศบาลซึ่งกำลังค้างอยู่ใช้ได้ผลเสียก่อน (ปีทมา, 2543 อ้างในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534) โดยมีบันทึกไว้ว่าถ้าจะมีสภานิติบัญญัติ สภานิติบัญญัติในระยะแรกควรประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ มาจากการเลือกตั้งประเภทหนึ่ง และมาจากการแต่งตั้งอีกประเภทหนึ่ง เพราะสภาที่สมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมดอาจไม่เป็นอิสระเพียงพอ และอาจไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของมหาชน ในทางกลับกันสภาที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้งทั้งหมดอาจไม่ใช่นุคคลที่มีประสบการณ์ และความรอบรู้ในการวินิจฉัยกิจการบ้านเมือง โดยที่ นายเรมอนด์ บี สตีเวนส์ ได้เสนอให้เลือกตั้งทางอ้อม ซึ่งแนวความคิดของ นายเรมอนด์ บี สตีเวนส์ นี้ได้ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของคณะราษฎร ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475” สภาที่คณะราษฎรตั้งขึ้นเป็นระบบ “สภาเดี่ยว” คือ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการแต่งตั้ง

ต่อมา มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 ของประเทศไทย กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาเดี่ยว” เรียกว่า สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกประเภทที่ 1 ได้แก่ ผู้ที่ราษฎรเลือกตั้ง และสมาชิกประเภทที่ 2 ได้แก่ ผู้ที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 พ.ศ. 2489 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาคู่” ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร มาจากการเลือกตั้งและวุฒิสภา มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นผู้จัดทำขึ้น และได้กำหนดให้ประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภา แบบสภาคู่เป็นครั้งแรก กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นสภาล่าง วุฒิสภาเป็นสภาสูง มาจากการเลือกตั้งของประชาชนทางอ้อมและลับ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาแล้วไม่ต่ำกว่าระดับหัวหน้ากองหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว และประการสำคัญ คือ ต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ

วุฒิสภามีฐานะและอำนาจเกือบเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร เช่น ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ร่วมลงนามกับประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ร่วมอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 พ.ศ. 2490 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาคู่” ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 พ.ศ. 2492 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาคู่” ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 6 พ.ศ. 2495 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาเดี่ยว” คือ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภทเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 พ.ศ. 2502 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาเดี่ยว” คือ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 พ.ศ. 2511 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาคู่” ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 พ.ศ. 2515 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาเดี่ยว” คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติมาจากการแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 10 พ.ศ. 2517 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาคู่” ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 11 พ.ศ. 2519 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาเดี่ยว” คือ สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินมาจากการแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 12 พ.ศ. 2520 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาเดี่ยว” คือ สภานิติบัญญัติแห่งชาติมาจากการแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 พ.ศ. 2521 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาคู่” ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง

ประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 รัฐบาลดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องเกือบ 13 ปี มีรัฐบาล 4 ชุด คือ รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (2 ชุด) และ รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งถูกคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ทำรัฐประหาร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 และได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 14 พ.ศ. 2534 (ฉบับ รสช.) กำหนดให้รัฐบาลเป็น “ระบบสภาเดี่ยว” คือสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มาจากการแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 15 พ.ศ. 2534 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาคู่” ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 พ.ศ. 2540 กำหนดให้รัฐสภาเป็น “ระบบสภาคู่” ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

จากประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับ “รัฐสภา” จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ซึ่งเป็นการปกครองในระบบรัฐสภา มีทั้งสภาเดี่ยวและสภาคู่ ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมในขณะนั้นๆ โดยที่ในระบบสภาคู่ นั้น จะประกอบไปด้วยสภาผู้แทนราษฎร หรือที่เรียกว่า “สภาล่าง” มาจากการเลือกตั้งของประชาชน (มีทั้งเลือกตั้งทางตรงและทางอ้อม) มีหน้าที่หลักในการบัญญัติกฎหมาย และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล และมีวุฒิสภา หรือ “สภาสูง” มาจากการแต่งตั้งของพระมหากษัตริย์ โดยคำแนะนำของผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ มีหน้าที่พิจารณาถ่วงดุลกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว และเป็นผู้แนะนำการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่สภาผู้แทนราษฎร จึงอาจจะเรียกว่าเป็น “สภากลั่นกรอง” หรือ “สภาพิเลียง” แต่ในทางความเป็นจริงนั้น วุฒิสภาหรือสภาสูงมีบทบาทเด่นชัดในการสนับสนุนรัฐบาลคอยถ่วงดุลในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากว่า วุฒิสภา หรือสภาสูงมาจากการแต่งตั้งของฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศนั่นเอง

ที่มาและองค์ประกอบ

จากการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งสิ้น 15 ฉบับดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นั้น ส่วนมากมาจากการแต่งตั้งของผู้มีอำนาจในการปกครอง อาจจะเป็นคณะผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหาร หรือทหารผู้ยึดอำนาจในการปกครอง ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยมิชอบ แต่ถ้าหากว่าเป็นกรณีที่อยู่ในภาวะปกติมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาจะมาจากการแต่งตั้งของนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับเสียงสนับสนุนข้างมากจากรัฐสภา ซึ่งอาจเป็นการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญโดยชัดแจ้งให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ หรือในกรณีที่มีได้ระบุผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการไว้ในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีก็เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แม้ว่าวุฒิสภาในสถานการณ์ที่มีการปฏิวัติ รัฐประหาร กับวุฒิสภาในสถานการณ์ปกติจะมีที่มาที่แตกต่างกันก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วก็จะเห็นว่าวุฒิสภาที่มีมาที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มาจากการแต่งตั้งโดยผู้ที่มีอำนาจในการปกครอง ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลเดียวกันหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ ผู้แต่งตั้งมักจะแต่งตั้งผู้ที่เป็นพวกพ้อง หรือบุคคลที่จะอำนวยประโยชน์สนับสนุนผู้แต่งตั้ง มากกว่าที่จะคำนึงถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นการบิดเบือนเจตนารมณ์ดั้งเดิมของการมีวุฒิสภา ที่ต้องการให้วุฒิสภาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นที่เสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกเข้ามาในสภา และคอยทำหน้าที่ถ่วงดุลการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภากลายเป็นองค์กรที่ทำให้การสนับสนุนรัฐบาล คำจูนฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลผู้ซึ่งแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภานั้นเอง

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับกำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาไว้เหมือนกันบ้างแตกต่างกันบ้าง แต่สรุปแล้วการกำหนดจำนวนของวุฒิสภานั้น แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. รัฐธรรมนูญกำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาไว้เป็นจำนวนแน่นอน ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
2. รัฐธรรมนูญกำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาไว้เป็นอัตราส่วน โดยจะกำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาให้ขึ้นอยู่กับจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2490 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538

อย่างไรก็ตาม โดยสรุปแล้วไม่ว่าจะเป็นกรณีกำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาไว้เป็นจำนวนแน่นอน หรือกำหนดไว้เป็นอัตราส่วน ให้ขึ้นอยู่กับจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาน้อยกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีเพียงวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2490 เท่านั้น ที่กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

อำนาจหน้าที่

เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของการกำหนดให้มี “วุฒิสภา” ของประเทศนั้นตั้งแต่แรกเริ่มก็เพื่อให้วุฒิสภามีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากในระยะแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภานั้น มีการกำหนดให้ประชาชนเลือกผู้แทนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่แทนประชาชน ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบอบการปกครองใหม่ จึงจำเป็นต้องมีพี่เลี้ยง คอยให้คำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ให้วุฒิสภามีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงสภาผู้แทนราษฎรแล้ววุฒิสภายังถูกกำหนดให้มีบทบาทในการ “ถ่วงดุล” ในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย ซึ่งบทบาทของวุฒิสภาคังกล่าวนี้เอง ทำให้วุฒิสภาถูกเรียกว่า “สภาพี่เลี้ยง” หรือ “สภากลั่นกรอง” แต่เมื่อพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของวุฒิสภาจากอดีตที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าวุฒิสภาของไทยจะมีบทบาทหลักในการเป็นสถาบันหรือองค์กรที่สนับสนุนค้ำจุนฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล ส่วนบทบาทในการเป็นสภาพี่เลี้ยง หรือสภากลั่นกรองนั้น จะเป็นบทบาทรองที่ไม่มีความสำคัญเท่าใดนัก แต่อย่างไรก็ตามสามารถแยกบทบาทของวุฒิสภาตามลักษณะของการกระทำใด ดังต่อไปนี้

ด้านนิติบัญญัติ

อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาด้านนิติบัญญัติมี 3 ประการ ได้แก่ (1) กลั่นกรองกฎหมาย (2) ริเริ่มเสนอกฎหมายหรือเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และ (3) เสนอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลั่นกรองกฎหมาย

หลักเกณฑ์และวิธีการในการพิจารณาถ้อยแถลงของวุฒิสภานั้น เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภากำหนดไว้ ซึ่งโดยสรุปแล้วมี 3 ประการดังต่อไปนี้

1.1 กำหนดเวลาในการพิจารณาถ้อยแถลงกฎหมาย

วุฒิสภาต้องพิจารณาถ้อยแถลงกฎหมาย ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด มิฉะนั้น “ให้ถือว่า” วุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างกฎหมายฉบับนั้นแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้มีผลบังคับใช้ได้ต่อไป ระยะเวลาที่วุฒิสภาต้องพิจารณาร่างกฎหมายนั้น กำหนดโดยแบ่งแยกตามประเภทของกฎหมาย

นอกจากการกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาถ้อยแถลงกฎหมายของวุฒิสภาแล้ว มีการกำหนดขั้นตอนในการพิจารณาถ้อยแถลงกฎหมายของวุฒิสภาไว้ด้วยดังนี้

1.2 ขั้นตอนในการพิจารณาถ้อยแถลงกฎหมาย

- วาระที่ 1 ขึ้นรับหลักการ
- วาระที่ 2 พิจารณาเรียงลำดับมาตรา
- วาระที่ 3 ให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบ

1.3 ผลการพิจารณา

การพิจารณาถ้อยแถลงกฎหมายของวุฒิสภามีผลเป็น 3 กรณี คือ

- เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร
- ไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร (ยับยั้ง)
- เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม

2. ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน 4 ประการ ได้แก่ (1) ตั้งกระทู้ถาม (2) อภิปรายทั่วไป (3) แต่งตั้งคณะกรรมการธิการ และ (4) ควบคุมการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3. อื่นๆ

นอกจากอำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวมาแล้วข้างต้น วุฒิสภายังมีอำนาจหน้าที่ปลีกย่อยต่างๆ อีกมากมาย เช่น

3.1 ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบในการตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ รับทราบการแก้ไขกฎหมายเหียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม หรือให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาที่เปลี่ยนแปลงอาณาจักรไทย หรือเขตอำนาจแห่งรัฐหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา

3.2 เสนอแนะบุคคลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการรัฐสภา

3.3 ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือวุฒิสภำแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิอีก 3 คน เป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

3.4 ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

3.5 รับทราบรายงานผลการปฏิบัติราชการขององค์กรต่างๆ หรือผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีตามข้อสั่งเกตของคณะกรรมการธิการ

ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปวุฒิสภำเพื่อให้สมาชิกวุฒิสภำมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนดังจะได้กล่าวต่อไป

การปฏิรูปวุฒิสภาไทย

ความเป็นมาของวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

พิธีพจน์ (2543: 48) กล่าวว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ได้ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับให้มีความเป็นประชาธิปไตย อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิรูปการเมืองที่ได้มีกระแสเรียกร้องจากประชาชนชาวไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ตามหลักสากล

จากผลการทำประชาพิจารณ์ เฉพาะในประเด็นที่มาของสมาชิกวุฒิสภาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาควรมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ร้อยละ 45.75 รองลงมา คือ ให้มาจากการสรรหาของคณะกรรมการสรรหา ร้อยละ 26.87 ส่วนที่เห็นว่าควรมาจากการแต่งตั้งในแบบเดิมนั้น มีจำนวนร้อยละ 8.05 โดยเป็นการสอบถามจากตัวอย่างทั้งสิ้น 32,484 คน

ครั้งต่อมาเพื่อผู้พิจารณาของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีมติเป็นหลักการให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มติดังกล่าวเห็นด้วยกับการเลือกตั้งโดยตรง 42 เสียง และเห็นด้วยกับการเลือกตั้งโดยอ้อม 30 เสียง

การปฏิรูปวุฒิสภา

ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงโครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาหลายประการ สามารถแบ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ออกเป็น 2 ด้านที่สำคัญ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2544: 26-30)

ด้านโครงสร้าง

การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของวุฒิสภา ประกอบด้วย

1. ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

การกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชนด้วยความคิดพื้นฐานที่เห็นว่าในอดีตนั้น สมาชิกวุฒิสภามีปัญหาเรื่องความชอบธรรมของที่มา ที่มีกรรมการแต่งตั้งพรรคพวกของตนเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่ได้มีการพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ การแต่งตั้งจึงขาดความโปร่งใส

2. จำนวนสมาชิกวุฒิสภา

การกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 200 คน โดยเป็นจำนวนที่คงที่ไม่แปรตามจำนวนประชากร ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าจำนวนที่กำหนดนี้ จะสามารถทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจในการทำหน้าที่ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาอย่างมีประสิทธิภาพอย่างที่ปรารถนาหรือไม่

3. อายุขั้นต่ำของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

การกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ โดยคำนึงถึงว่าอายุของสมาชิกวุฒิสภาควรต้องสอดคล้องกับภาระ บทบาทและอำนาจหน้าที่ ในฐานะของสภาตรวจสอบ และสภาถ่วงดุล วิทยุติจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญดังกล่าว

4. ระดับการศึกษาของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

การกำหนดให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ด้วยความคิดว่าสมาชิกวุฒิสภาควรต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในด้านวิชาการค่อนข้างสูง

5. วาระการดำรงตำแหน่ง

กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ด้วยเหตุผลว่าให้สามารถเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้สมัยเดียว การกำหนดสมาชิกภาพที่นานขึ้นนี้ จะได้ประโยชน์ในด้านความต่อเนื่องของการปฏิบัติหน้าที่

ด้านบทบาท หน้าที่

การเปลี่ยนแปลงในด้านบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ประกอบด้วย

1. การกักันกรองกฎหมาย

การกำหนดให้วุฒิสภายังคงอำนาจในการกักันกรองกฎหมาย โดยสามารถแก้ไขร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรได้ เพื่อให้การออกกฎหมายเป็นไปด้วยความรอบคอบ รัดกุม และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

แนวความคิดสนับสนุน คือ ให้มีการตรวจสอบฝ่ายบริหาร เพื่อให้มีข้อสังเกตคำแนะนำ และกระตุ้นเตือนรัฐบาล รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจของรัฐบาล

3. การเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบ

การกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ใหม่ให้วุฒิสภา โดยให้เป็นสภาตรวจสอบเพื่อทำหน้าที่เลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอันเป็นหลักการใหม่ของรัฐธรรมนุญ

4. ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

การกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งด้วยเห็นว่า เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงทั้งด้านบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ เป็นไปด้วยความระมัดระวัง และเป็นธรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

ระบบการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ระบบการเลือกตั้งใช้กันอยู่ทั่วไปมีอยู่จำนวนมาก ซึ่งในการจัดว่าระบบการเลือกตั้งเป็นแบบใด ขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยหลัก คือ ลักษณะของระบบการเมืองการปกครองและระบบการคิดคะแนนเสียงโดยอาจแบ่งได้เป็น 3 ระบบใหญ่ คือ ระบบเสียงข้างมาก (Majority System) ระบบสัดส่วน (Proportional System) และระบบผสม (Combinational System) ซึ่งแต่ละระบบต่างมีระบบย่อยๆ ลงไปอีกจำนวนมาก

การจำแนกรูปแบบการเลือกตั้ง

การจำแนกโดยเขตเลือกตั้ง

เป็นการจำแนกเกณฑ์การเลือกตั้ง โดยอาศัยพื้นที่ประชากร สิทธิเลือกตั้ง และจำนวนผู้แทนเป็นปัจจัยกำหนด เพื่อเหตุผลในการจัดการเลือกตั้งให้เหมาะสมกับลักษณะทางพื้นที่ประชากร และความยุติธรรมเสมอภาคเท่าเทียมกันของผู้สมัคร พรรคการเมืองและประชาชนผู้ใช้สิทธิ โดยแบ่งออกเป็น

1. การแบ่งเขตคนเดียว
2. การแบ่งเขตหลายคน
3. การรวมเขตเดียวคนเดียว

การจำแนกโดยคะแนน

เป็นการจำแนกเกณฑ์การเลือกตั้ง โดยอาศัยจำนวนคะแนน สัดส่วนคะแนนและจำนวนครั้งของคะแนนสะสมเป็นปัจจัยกำหนดเพื่อเหตุผลในการวัดระดับความเป็นตัวแทนการจัดสรรปันส่วนความยุติธรรม ความนิยม และการตัดสินใจขาดผลการเลือกตั้ง ทั้งในฝ่ายผู้แข่งขันพรรคการเมืองและประชาชนผู้ใช้สิทธิ แบ่งออกเป็น

1. คะแนนข้างมากธรรมดา
2. คะแนนข้างมากเด็ดขาด

3. คะแนนผสมระหว่างข้างมากธรรมดา กับข้างมากเด็ดขาด
4. คะแนนแบบสัดส่วน

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่กฎหมายกำหนดให้จำนวนของสมาชิกวุฒิสภาทั่วประเทศ มี 200 คน และใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ซึ่งเท่ากับว่าจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะมีได้ในแต่ละจังหวัดจะขึ้นอยู่กับจำนวนของราษฎรของจังหวัดนั้น ซึ่งจะทำให้แต่ละจังหวัดมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มากน้อยแตกต่างกัน เช่น กรุงเทพมหานคร มีจำนวนสมาชิกวุฒิสภา 18 คน นครราชสีมา มีจำนวนสมาชิกวุฒิสภา 8 คน ขอนแก่นและอุบลราชธานี มีจำนวนสมาชิกวุฒิสภา 6 คน หรือ อ่างทอง ปราจีนบุรี และอื่นๆ มีจำนวนสมาชิกวุฒิสภา 1 คน เป็นต้น

การที่จังหวัดหนึ่งมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาได้หลายคน แต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเลือกผู้สมัครได้คนเดียว ผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งได้แก่ ผู้สมัครในจำนวนที่ต้องการของจังหวัดนั้นที่ได้รับคะแนนมากกว่าผู้สมัครคนอื่นๆ จึงเรียกระบบการเลือกตั้งแบบนี้ว่า การเลือกตั้งเป็นรายบุคคล โดยเลือกได้คนเดียว (Single Non-Transferable Vote) ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของระบบการเลือกตั้งแบบระบบเสียงข้างมาก

ทั้งนี้ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใช้วิธีแบบนี้ มีเหตุสำคัญ คือ เนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เป็นการเลือกตั้งที่ไม่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง แต่ในทางปฏิบัติอาจมีพรรคการเมืองหนึ่ง พรรคการเมืองใดแอบสนับสนุนผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งการสนับสนุนนี้เป็นการกระทำผิดกฎหมาย และก็คงสนับสนุนได้เพียง 1-2 คน ต่อจังหวัด เพราะว่าถ้าสนับสนุนมากกว่านั้นก็จะไปแข่งขันกันเอง การกำหนดให้ใช้วิธีการเลือกตั้งแบบนี้ จึงอาจเป็นเพราะไม่อยากให้พรรคการเมืองแอบสนับสนุนผู้สมัครได้แบบยกทีม

การบริหารจัดการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มืองค์กรอิสระ ซึ่งเรียกว่า คณะกรรมการเลือกตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อให้เป็นกลไกในการควบคุม บริหารการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ปราศจากการทุจริตคดโกงต่างๆ ซึ่งเป็นอันตรายต่อการปกครองระบบประชาธิปไตย

การบริหารจัดการเลือกตั้ง โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนประมาณ 43 ล้านคน ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในประเทศจำนวนประมาณ 80,000 แห่ง และในต่างประเทศ จำนวน 76 แห่ง 59 ประเทศทั่วโลก การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกนี้ จัดให้มีขึ้นในวันเสาร์ที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2543 กำหนดให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จึงมีจำนวนเขตเลือกตั้งทั่วประเทศทั้งหมด 76 เขตเลือกตั้งและใช้เขตหมู่บ้านเป็นหน่วยเลือกตั้ง และให้ถือเกณฑ์ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 800 คน เป็นประมาณต่อหน่วยเลือกตั้ง

การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฯ บัญญัติว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งได้หนึ่งคน การเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ในกรณีที่จังหวัดใดมีสมาชิกวุฒิสภาได้มากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีได้ในจังหวัดนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 บัญญัติว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนหนึ่งมีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดที่ตนมีสิทธิลงคะแนนได้เพียงคนเดียว

วุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

องค์ประกอบของวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติว่า วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง จำนวน 200 คน

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2543จ: 54)

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง การคำนวณสมาชิกวุฒิสภาที่แต่ละจังหวัดจะมี ให้คำนวณตามวิธีที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฯ โดยอนุโลม กล่าวคือ ให้คำนวณจากรายการทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในที่สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภา 200 คน

จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่แต่ละจังหวัดจะมี ให้นำจำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคนที่คำนวณมาเฉลี่ยจำนวนราษฎรในจังหวัดนั้น จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้มีสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้มีสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน

เมื่อได้จำนวนสมาชิกวุฒิสภาของแต่ละจังหวัดถ้าจำนวนสมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบ 200 คน จังหวัดใดมีเศษที่เหลือจากการคำนวณมากที่สุด ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกวุฒิสภาเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และให้เพิ่มสมาชิกวุฒิสภาตามวิธีการดังกล่าวแก่จังหวัดที่มีเศษจากการคำนวณในลำดับรองลงมาตามลำดับจนครบจำนวน 200 คน

บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้วุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทและอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2543ข: 73)

1. อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
2. อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ
3. อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติพระราชกำหนด
4. อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
5. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
6. อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบ

7. อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเลือกตั้ง แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ ให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งตามที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
8. อำนาจหน้าที่ในการถอดถอนออกจากตำแหน่ง
9. อำนาจหน้าที่ในการให้พ้นตำแหน่ง
10. อำนาจหน้าที่อื่นๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิรศักดิ์ (2528) ได้ศึกษาในหัวข้อบทบาททางการเมืองของสมาชิกวุฒิสภาศึกษาเฉพาะกรณีวุฒิสภาไทย ชุดที่ 6 (22 เมษายน พ.ศ. 2522 – 18 มีนาคม พ.ศ. 2526) สรุปได้ว่า สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้มีจำนวนถึง 3 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีข้าราชการประจำฝ่ายทหารเป็นสมาชิกวุฒิสภาจำนวนมาก ทำให้มีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนและประกันเสถียรภาพของรัฐบาลในรัฐสภา โดยเฉพาะเมื่อมีบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจวุฒิสภาเข้ามามีส่วนร่วมในสภาผู้แทนราษฎรในการพิจารณาพระราชกำหนด และร่างพระราชบัญญัติที่สำคัญรวมทั้งการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี ทำให้ฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถเอาชนะในมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีได้เลย และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ไม่สามารถขอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้เลยแม้แต่มาตราเดียว นอกจากนี้ วุฒิสภายังมีบทบาทในการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่บทบาทในลักษณะส่วนบุคคล เช่น การตั้งกระทู้ถามและการเสนอญัตติน้อยมาก เพราะสมาชิกวุฒิสภาเป็นฝ่ายเดียวกับรัฐบาล และไม่มีคณะกรรมการหรือรันทที่จะปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาเหมือนเช่นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

อำนาจ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบสองสภาในประเทศไทย สรุปได้ว่าการมีสองสภาทำให้กระบวนการนิติบัญญัติเป็นไปด้วยความถี่ถ้วน และเป็นการคานอำนาจซึ่งกันและกัน โดยมักกำหนดให้สมาชิกสภาที่สองมีคุณสมบัติขั้นต่ำสูงกว่าสมาชิกสภาที่หนึ่ง ทำให้ฐานะของสภาที่สองมีฐานะเป็นสภาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งสามารถให้คำปรึกษาแก่ฝ่ายบริหารได้ ประเทศไทยได้ใช้ระบบสองสภามาตั้งแต่ พ.ศ. 2489 ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 3 โดยให้วุฒิสภาเป็นสภาผู้ทรงคุณวุฒิ มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมของประชาชน ทำหน้าที่เป็นผู้กลั่นกรองกฎหมาย แต่หลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2490) เป็นต้นมา สภาที่สองได้เปลี่ยนเป็นวุฒิสภา และมีบทบาทในการปกป้องผลประโยชน์ของชนชั้นสูงและรัฐบาล ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจวุฒิสภาไว้อย่างมากมาย เช่น มีอำนาจร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรลงมติในการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะ

รัฐมนตรี เป็นต้น ระยะเวลาวุฒิสภาได้กลายเป็นแหล่งที่ชนชั้นสูงได้เข้ามามีบทบาททางการเมือง โดยไม่ผ่านวิธีทางตามระบอบประชาธิปไตย เพราะสมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง ผู้วิจัยได้สรุปว่า ควรให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน และควรมีอำนาจหน้าที่แต่เพียงการถ่วงดุลหรือยับยั้งชั่วคราวในร่างกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้วเท่านั้น

โสภณ (2535) ได้ศึกษาในหัวข้อ บทบาทของวุฒิสภาในการควบคุมฝ่ายบริหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สรุปได้ว่า แม้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่และบทบาทในการควบคุมฝ่ายบริหาร โดยการเปิดอภิปรายทั่วไป การตั้งกระทู้ถาม การตั้งคณะกรรมการและการควบคุมการใช้จ่ายเงิน แต่ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า วุฒิสภามตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2489, พ.ศ. 2490, พ.ศ. 2492, พ.ศ. 2511, พ.ศ. 2517 และ พ.ศ. 2521 รวม 6 ฉบับ มีบทบาทในการควบคุมฝ่ายบริหาร โดยการเปิดอภิปรายทั่วไป การตั้งกระทู้ถาม การตั้งคณะกรรมการและการควบคุมการใช้จ่ายเงิน แต่ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า วุฒิสภามตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2489, พ.ศ. 2490, พ.ศ. 2492, พ.ศ. 2511, พ.ศ. 2517 และ พ.ศ. 2521 รวม 6 ฉบับ มีบทบาทในการในการควบคุมฝ่ายบริหารน้อยมาก ทั้งนี้ เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้นายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารเป็นผู้เสนอชื่อแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ทำให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการประจำไม่กล้าแสดงบทบาทในการควบคุมนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของตน ส่วนสมาชิกวุฒิสภาที่มีใช้ข้าราชการประจำ ก็มีความผูกพันอันดีกับฝ่ายบริหารแต่งตั้งตนมาจนไม่กล้าแสดงบทบาทในการควบคุมไปด้วย

กิจจา (2536) ได้ศึกษาในเรื่อง บทบาทของวุฒิสภาในกระบวนการทางการเมือง (พ.ศ. 2516 – พ.ศ. 2536) สรุปได้ว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งของฝ่ายบริหารขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่สามารถแสดงบทบาทในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชนได้ นอกจากนี้ยังเห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาทำหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชน และสมาชิกวุฒิสภายังมีบทบาทในทางการเมืองน้อยมาก

จันทน์ (2537) ได้ศึกษาในหัวข้อ อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภามตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยศึกษาวุฒิสภาในรัฐธรรมนูญตั้งแต่พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2534 ได้ข้อสรุปว่า ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2493 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 วุฒิสภามีอำนาจ

เกือบจะเทียบเท่าสภาผู้แทนราษฎร โดยนอกจากจะมีอำนาจเสนอกฎหมายแล้วยังมีอำนาจให้ความไว้วางใจคณะรัฐมนตรีด้วย ในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2489, พ.ศ. 2517 และ พ.ศ. 2521 วุฒิสภามีอำนาจยับยั้งกฎหมายเป็นหลัก ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 วุฒิสภามีอำนาจยับยั้งกฎหมายเป็นหลัก เช่นเดียวกับฉบับปี พ.ศ. 2521 แต่บทเฉพาะกาลได้เพิ่มอำนาจในการลงมติให้ความไว้วางใจคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจพิจารณานุมัติพระราชกำหนดด้วย อย่างไรก็ตามบทเฉพาะกาลให้อำนาจดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2535 และต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้ลดจำนวนสมาชิกวุฒิสภา และให้มีอำนาจเพียงยับยั้งกฎหมายเป็นหลัก

จริยา (2539) ได้ศึกษาในเรื่อง วุฒิสภากับความมั่นคงของชาติ ได้ข้อสรุปว่าจากการศึกษาประวัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ผ่านมา เห็นว่าการมีวุฒิสภาก็เพื่อระคับระคองให้กระบวนการทางนิติบัญญัติเป็นไปด้วยความรอบคอบ จึงทำให้สมาชิกวุฒิสภามาจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้รวบรวมรายชื่อสมาชิกรัฐสภาขึ้นทูลเกล้าฯ ต่อพระมหากษัตริย์ ทำให้สมาชิกวุฒิสภามักเป็นฝ่ายรัฐบาล และมีบทบาทในการปกป้องรัฐบาล ผู้วิจัยจึงเห็นว่า เมื่อสภาพของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป การใช้วิธีการเดิมในการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาอาจทำให้เกิดความระส่ำระสายและวุ่นวาย และไม่โปร่งใสจนอาจทำให้เกิดความมั่นคงในชาติได้ จึงควรลองใช้วิธีการอื่นที่อาจดีกว่า เช่น การให้สมาชิกสภาเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา โดยเป็นตัวแทนมาจากทุกจังหวัดและให้สมัชชานั้นคัดเลือกบุคคลที่จะเป็นสมาชิกวุฒิสภา แต่ก็ยังคงเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขรายชื่อตามที่สมัชชาได้คัดเลือกเสนอผ่านนายกรัฐมนตรีมาแล้วได้

วิชัย (2543) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของวุฒิสภาในการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ กรณีศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2542 สรุปได้ว่า แม้บทบาทของวุฒิสภาจะถูกจำกัดตามรัฐธรรมนูญให้มีหน้าที่สำคัญในการพิจารณาพระราชกำหนดและพระราชบัญญัติต่างๆ ที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว และการให้ข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของวุฒิสภา มักจะไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาลมากนักก็ตาม แต่ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2542 ซึ่งบทบาทของฝ่ายค้านอ่อนแอลงจากการที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจขึ้น วุฒิสภาจึงได้มีบทบาทและได้รับการยอมรับมากขึ้นจากประชาชนในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่อรัฐบาลข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่วุฒิสภามอบหมายให้ศึกษาแนว

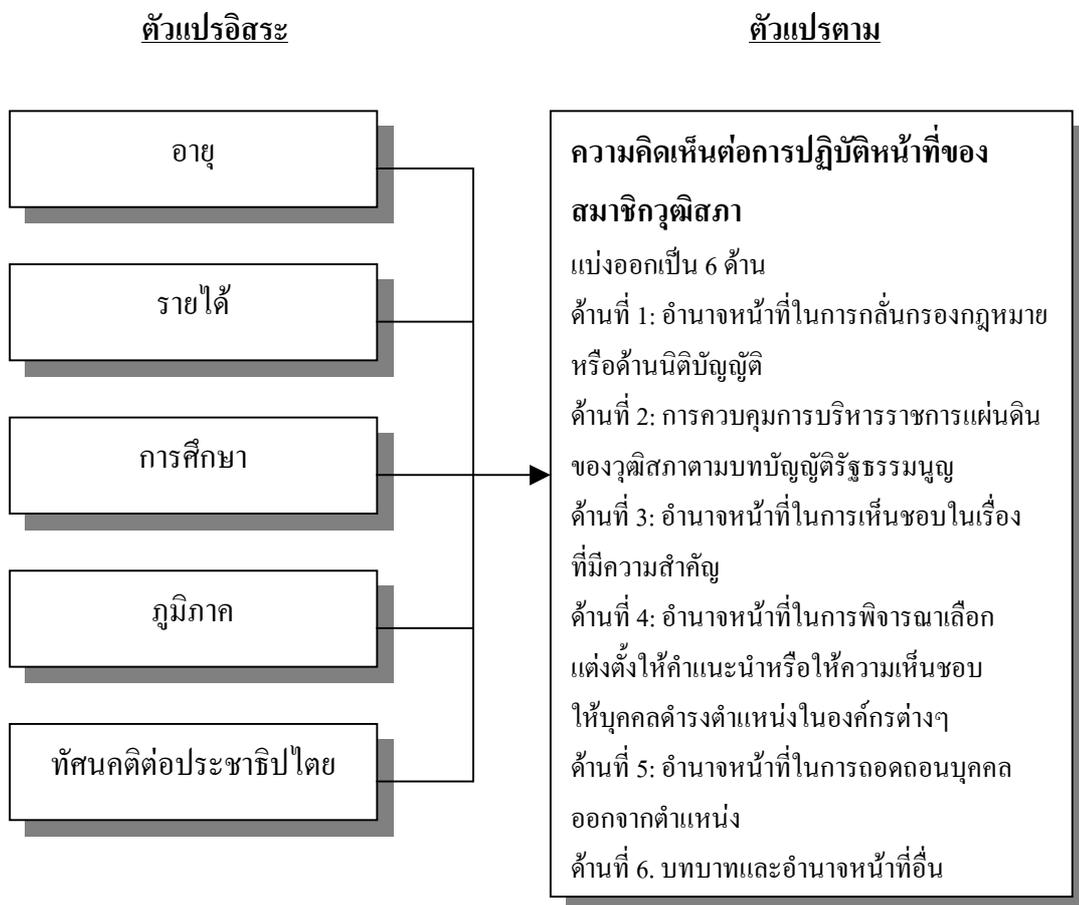
ทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ คือ คณะกรรมการการคลัง การเงินและสถาบันการเงิน และคณะกรรมการวิสามัญและติดตามการแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศทั้ง 2 ชุด ได้ก่อให้เกิดแรงกดดันต่อรัฐบาลอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อความเห็นของคณะกรรมการเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจมักขัดแย้งต่อความเห็นของรัฐบาล เช่น ในประเด็นที่ว่าเศรษฐกิจได้เริ่มฟื้นตัวขึ้นแล้วหรือยัง ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อนโยบายเชิงจิตวิทยาที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนและนักลงทุน ทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการมักเป็นประเด็นที่สื่อมวลชนนำไปซักถามรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องด้วย อย่างไรก็ตามการเสนอแนะที่น้อยข้อและเน้นจุดสำคัญจะได้ผลมากกว่าการเสนอแนะมากข้อ และกระจายมากเกินไป และจากการเปรียบเทียบข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ กับมาตรการที่รัฐบาลนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ พบว่าข้อเสนอแนะของคณะกรรมการในหลายเรื่องได้ปรากฏในมาตรการของรัฐบาลที่ออกมาภายหลัง เช่น มาตรการในการลดผลกระทบทางสังคมของผู้ว่างงาน มาตรการช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม มาตรการใช้งบประมาณขาดดุล และการกู้เงินจากต่างประเทศเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เป็นต้น แต่ก็มีหลายมาตรการที่รัฐบาลยังไม่เห็นด้วย เช่น มาตรการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน โดยการผ่อนคลายเงื่อนไขสำรองหนี้ การให้รัฐเข้าถือหุ้นร่วมทุนในสถาบันการเงินที่ยังไม่สามารถเพิ่มทุนเองได้ แทนการเร่งให้ชาวต่างประเทศเข้าร่วมทุนตามมาตรการช่วยเหลือสถาบันการเงิน อย่างไรก็ตามเงื่อนไขการดำเนินมาตรการต่างๆ ดังกล่าว อยู่ที่ความรวดเร็วและทันการณ์ของการใช้มาตรการต่างๆ ด้วย ดังนั้น แม้ในกรณีที่รัฐบาลดำเนินมาตรการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ แต่ก็อาจเป็นการดำเนินการที่ช้าเกินไป หรือมีขั้นตอนยุ่งยาก ซึ่งอาจไม่ส่งผลต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจได้จริง เช่น มาตรการในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการร่วมทุน มาตรการในการฟื้นฟูธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น

ศุวิมล (2541) ได้ศึกษาเรื่อง วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กับความมั่นคงแห่งชาติ สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างและบทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาจากที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ มาเป็นการกำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน มาจากการเลือกตั้งของประชาชนใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรคการเมือง ทั้งห้ามหาเสียงเลือกตั้งด้วย ส่วนบทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภานอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติแล้ว ยังได้เพิ่มบทบาทของวุฒิสภาให้เป็นสภาตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยการถอดถอนนักการเมือง และข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่งด้วย ซึ่งถือเป็นเรื่องใหม่ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาเป็นการกำหนดที่ขัด

กับความเป็นจริง และเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาสั่งกีดพรรคการเมือง และห้ามหาเสียงเลือกตั้ง เว้นแต่การแนะนำตัวตามที่คณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด เพราะเป็นวิธีการที่ขัดต่อธรรมชาติของการเลือกตั้ง ดังนั้น การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่จะเปิดขึ้นคงมีคนที่พรรคการเมืองส่งลงเลือกตั้ง และจะมีปัญหาการซื้อเสียงและการทุจริต เช่นเดียวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่คงมาจากอดีตสมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ นักการเมืองท้องถิ่นหรือข้าราชการบำนาญเป็นส่วนใหญ่ วุฒิสภาชุดใหม่จึงไม่ใช่สภาของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพต่างๆ ดังที่เคยเป็นมา ซึ่งอาจนำไปสู่การรวมอำนาจเบ็ดเสร็จทางการเมือง และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศได้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้รัฐบาลเร่งเผยแพร่ความรู้ต่อประชาชนให้เข้าใจกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และให้การสนับสนุนคณะกรรมการเลือกตั้งให้มีบทบาทในการควบคุมการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

สรุปงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นและประชาธิปไตย พบว่า ยังไม่มีใครเคยศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันเป็นชุดแรกที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ซึ่งผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโดยมีกรอบแนวความคิด ดังต่อไปนี้

กรอบความคิดในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

1. อายุ
2. รายได้
3. การศึกษา
4. ภูมิภาค
5. ทัศนคติต่อประชาธิปไตย

ตัวแปรตาม

คือ ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

สมมติฐานการวิจัย

1. สมาชิกวุฒิสภาที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาต่างกัน
2. สมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาต่างกัน
3. สมาชิกวุฒิสภาที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาต่างกัน
4. สมาชิกวุฒิสภาจากภูมิภาคต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาต่างกัน
5. ทักษะติดต่อประชาธิปไตยของสมาชิกวุฒิสภา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทั้งหมดจำนวน 200 คน

การกำหนดขนาดและการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกขนาดตัวอย่างและทำการสุ่มตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ (บุญธรรม, 2536: 68)

1. การคำนวณหาขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสม โดยหลักการคำนวณของ Yamane's ดังสูตร ต่อไปนี้

$$n = \frac{n}{1 + N(e^2)}$$

โดย n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (โดยกำหนดให้เท่ากับ .05)

$$\text{แทนค่า } n = \frac{200}{1 + 200(0.5^2)}$$

เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 136 คน

2. ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญตามจำนวนขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ข้างต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจาก การศึกษาทฤษฎีแนวความคิด เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ทศนคติต่อประชาธิปไตย

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ในช่วงพุทธศักราช 2543-2549

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติ หน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยมีขั้นตอน ในการสร้าง ดังนี้

1. ทำการศึกษา ตรวจสอบ ค้นคว้าจากแนวความคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมผลการศึกษาในข้อ 1 มาเป็นกรอบในการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นจึงทำการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำ ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ต่อไป
4. นำแบบสอบถามไปใช้กับข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เกณฑ์การวัดและการให้คะแนน

แบบวัดทัศนคติต่อประชาธิปไตยและแบบวัดความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิต่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนตามสเกลของไลเคิร์ต (Likert's Scale) มีทั้งหมด 5 ระดับความรู้สึก

<u>ข้อเลือก</u>	<u>คะแนน</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5
เห็นด้วย	4
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

เป็นข้อความที่เป็นในทางบวก (positive) ได้แก่ข้อ 4, 7, 8, 11, 12, 15, 16, 20, 23

<u>ข้อเลือก</u>	<u>คะแนน</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1
เห็นด้วย	2
ไม่แน่ใจ	3
ไม่เห็นด้วย	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5

เป็นข้อความที่เป็นในทางลบ (negative) ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 17, 18, 19, 21, 22

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่ได้แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับทัศนคติเป็น 3 ระดับ ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย โดยวิธีการคำนวณความกว้างของชั้น ตามสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงกว้างระหว่างระดับ} &= \frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{3} \\
 &= 1.33
 \end{aligned}$$

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนน ดังนี้

<u>ระดับความคิดเห็น</u>	<u>ระดับคะแนน</u>
เห็นด้วยมาก	3.67 – 5.00
เห็นด้วยปานกลาง	2.34 – 3.66
เห็นด้วยน้อย	1.00 – 2.33

ระดับคะแนน 3.67 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นมากต่อการปฏิบัติหน้าที่

ระดับคะแนน 2.34 – 3.66 หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลางต่อการปฏิบัติหน้าที่

ระดับคะแนน 1.00 – 2.33 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยต่อการปฏิบัติหน้าที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. ค่า t-test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรอิสระที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

3. การเปรียบเทียบความแตกต่าง (One – Way ANOVA) ใช้ทดสอบความแตกต่างของตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ .05

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งรายงานผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อประชาธิปไตย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 136 คน โดยจำแนกตามข้อมูลทั่วไปได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และภูมิภาคที่ได้รับการเลือกตั้ง

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

(n=136)			
	ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ			
	40 – 49 ปี	23	16.9
	50 – 59 ปี	36	26.5
	60 – 69 ปี	62	45.6
	70 ปีขึ้นไป	15	11.0
2. รายได้ต่อเดือน			
	100,000 – 150,000 บาท	95	69.9
	150,001 – 200,000 บาท	27	19.8
	มากกว่า 200,001 บาทขึ้นไป	14	10.3
3. ระดับการศึกษา			
	ปริญญาตรี	69	50.7
	ปริญญาโท หรือสูงกว่า	67	49.3
4. ภูมิภาค			
	ภาคเหนือ	21	15.4
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	51	37.5
	ภาคกลาง	44	32.4
	ภาคใต้	20	14.7

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นข้อมูลทั่วไปดังนี้

1. อายุ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด คือ กลุ่มที่มีอายุ 60-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีอายุ 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.5 กลุ่มที่มีอายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.9 กลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.0

2. รายได้ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คือ กลุ่มที่มีรายได้ 100,000-150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.9 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีรายได้ระดับ 150,001-200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.8 และสุดท้าย คือ กลุ่มที่มีรายได้ระดับมากกว่า 200,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.3

3. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ กลุ่มใหญ่ที่สุดมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.7 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท หรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 49.3

4. ภูมิภาคที่ได้รับการเลือกตั้ง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คือ กลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมา คือ กลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งจากภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.4 กลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งจากภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 15.4 กลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งจากภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 14.7

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อประชาธิปไตย

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทัศนคติต่อประชาธิปไตย

ข้อความ						\bar{X}	S.D.	ระดับทัศนคติ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
1. ระบบประชาธิปไตยมีรากฐานมาจากตะวันตก ดังนั้น อาจไม่เหมาะสมกับสังคมไทย	(1) 0.7%	(42) 30.9%	(22) 16.2%	(53) 39.0%	(18) 13.2%	3.33	1.08	ปานกลาง
2. ในสังคมที่คนส่วนใหญ่ยังด้อยการศึกษาการใช้ระบอบประชาธิปไตยจะเป็นเรื่องอันตราย	(0) 0%	(22) 16.2%	(31) 22.8%	(47) 34.6%	(36) 26.5%	3.71	1.03	มาก
3. ทรราชใดที่ยังไม่สามารถจัดการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมได้ ควรใช้การแต่งตั้งผู้แทนราษฎร	(0) 0%	(14) 10.3%	(5) 3.7%	(57) 41.9%	(60) 44.1%	4.20	0.93	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ								ระดับ ทัศนคติ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{X}	S.D.	
4. ผู้แทนปวงชนไม่ควรถูกจำกัด ด้วยระดับการศึกษา	(60) 44.1%	(53) 39.0%	(2) 1.9%	(6) 4.4%	(15) 11.0%	4.01	1.28	มาก
5. การลงคะแนนเสียงโดยใช้กษัตริย์ เสียงข้างมาก มักจะเข้าทำนอง พวกมากลากไปมากกว่าใช้ เหตุผล	(9) 6.6%	(31) 22.8%	(17) 12.5%	(71) 52.2%	(8) 5.9%	3.28	1.09	ปานกลาง
6. การใช้อำนาจในการตัดสินใจ เด็ดขาด รวดเร็ว มีความจำเป็น ต่อการแก้ปัญหาบ้านเมืองใน ปัจจุบัน	(17) 12.5%	(46) 33.8%	(23) 16.9%	(39) 28.7%	(11) 1.8%	2.86	1.20	ปานกลาง
7. ผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งของ ประชาชนจะรักษาผลประโยชน์ ของส่วนร่วมได้ดีกว่าผู้นำที่มา จากการแต่งตั้ง	(18) 13.2%	(56) 41.2%	(39) 28.7%	(22) 16.2%	(1) 0.7%	3.50	0.94	ปานกลาง
8. แม้ว่าจะเป็นการเสียเวลามากที่ ให้คนหลายกลุ่มหลายพวกมา ประชุมเพื่อตัดสินใจปัญหา บ้านเมืองในปัจจุบัน	(39) 28.7%	(69) 50.7%	(23) 16.9%	(3) 2.2%	(2) 1.5%	4.03	0.82	มาก
9. ความเท่าเทียมกันเป็นสิ่งที่ ไปไม่ได้ เพราะคนมีความ สามารถและทรัพยากรไม่เท่ากัน	(28) 20.6%	(43) 31.6%	(1) 0.7%	(50) 36.8%	(14) 10.3%	2.85	1.38	ปานกลาง
10. เมื่อความคิดเห็นของเราได้รับ การยอมรับจากคนส่วนใหญ่ว่า ถูกต้องแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้อง รับฟังความเห็นของคนอื่นต่อไป อีกให้เสียเวลา	(2) 1.5%	(1) 0.7%	(7) 5.1%	(80) 58.8%	(46) 33.8%	4.23	0.71	มาก

(n=136)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ								(n=136)	
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{X}	S.D.	ระดับ ทัศนคติ	
11. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมาจาก จากการเลือกตั้งเท่านั้น	(72) 52.9%	(47) 34.6%	(5) 3.7%	(8) 5.9%	(4) 2.9%	4.29	1.00	มาก	
12. การแต่งตั้งบุคคลภายนอกเข้ามา ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็น การทำลายระบอบประชาธิปไตย	(13) 9.6%	(47) 34.6%	(28) 20.6%	(38) 27.9%	(10) 7.4%	3.11	1.14	ปานกลาง	
13. การเลือกตั้งมักจะเป็นผลดีแก่ ผู้มีอิทธิพลและร่ำรวยเท่านั้น	(11) 8.1%	(44) 32.4%	(5) 3.7%	(52) 38.2%	(24) 17.6%	3.25	1.30	ปานกลาง	
14. เสียงส่วนใหญ่อาจจะเป็นเสียง โง่เขลาและนำความเสียหายมา ให้ภายหลัง	(0) 0%	(24) 17.6%	(34) 25.0%	(39) 28.7%	(39) 28.7%	3.68	1.07	มาก	
15. การถือเสียงส่วนใหญ่ในการ ตัดสินใจทำเรื่องอะไรนั้น เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ได้ดีที่สุด	(18) 13.2%	(62) 45.6%	(30) 22.1%	(19) 14.0%	(7) 5.1%	3.48	1.05	ปานกลาง	
16. การดำเนินงานทางการเมือง นอกสภา เช่น การชุมนุม เรียกร้องการรวบรวมรายชื่อ เพื่อถอดถอนนักการเมือง เป็นการกระทำที่ไม่เสียหาย ในระบอบประชาธิปไตย	(15) 11.0%	(72) 52.9%	(18) 13.2%	(25) 18.4%	(6) 4.4%	3.48	1.05	ปานกลาง	
17. การทำประชานิยม ทำให้ การดำเนินการตามนโยบาย ของรัฐบาลต้องล่าช้าโดย ไม่จำเป็น	(6) 4.4%	(16) 11.8%	(18) 13.2%	(70) 51.5%	(26) 19.1%	3.69	1.05	มาก	
18. การทำให้ประชานิยมเป็นงาน ที่เข้าซ้อนกับการทำงานของฝ่าย ค้านในรัฐสภา	(0) 0%	(2) 1.5%	(26) 19.1%	(88) 64.7%	(20) 14.7%	3.53	0.63	ปานกลาง	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อความ								(n=136)
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	\bar{X}	S.D.	ระดับ ทัศนคติ
19. การทำประชาพิจารณ์ส่วนใหญ่ จะได้ข้อมูลจากผู้ไม่มีความรู้ เรื่องนั้นจริง	(1) 0.7%	(5) 3.7%	(40) 29.4%	(67) 48.3%	(23) 16.9%	3.78	0.80	มาก
20. ถ้าท้องถิ่นมีอำนาจมากขึ้น อำนาจของประเทศโดยรวม ก็จะลดลงโดยปริยาย	(18) 13.2%	(27) 19.9%	(5) 3.7%	(61) 44.9%	(25) 18.4%	2.65	1.34	ปานกลาง
21. การกระจายอำนาจมีแนวโน้มที่ จะทำให้คนหลงอำนาจ	(8) 5.9%	(13) 9.6%	(10) 7.4%	(72) 52.9%	(33) 24.3%	3.80	1.09	มาก
22. การให้บุคคลหลายคนร่วมกัน ตัดสินใจเรื่องใดๆ จะเข้าทำนอง พวกมากลากไป	(2) 1.5%	(18) 13.2%	(13) 9.6%	(64) 47.1%	(39) 28.7%	3.88	1.02	มาก
23. สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการ เลือกตั้งมีบทบาทมากกว่า ที่มาจากการแต่งตั้ง	(42) 30.9%	(47) 34.6%	(18) 13.2%	(24) 17.6%	(5) 3.7%	3.71	1.19	มาก
รวม						3.59	0.33	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 แสดงภาพรวมระดับทัศนคติต่อประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 โดยมีทัศนคติในเรื่องที่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมาจากการเลือกตั้งเท่านั้นสูงที่สุด ส่วนทัศนคติเรื่องถ้าท้องถิ่นมีอำนาจมากขึ้น อำนาจของประเทศโดยรวมก็จะลดลงโดยปริยาย มีระดับต่ำที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ในช่วงพุทธศักราช 2543-2549

โดยการวิเคราะห์ได้แสดงไว้ตามตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภา ในช่วงพุทธศักราช 2543-2549

ข้อความ						\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	สำเร็จ มาก	สำเร็จ	ไม่แน่ใจ	ล้มเหลว	ล้มเหลว มาก			
(n=136)								
อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรอง								
กฎหมายด้านนิติบัญญัติ								
1. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ	(62) 45.6%	(63) 46.3%	(0) 0%	(8) 5.9%	(3) 2.2%	4.27	0.91	มาก
2. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ	(50) 36.8%	(44) 32.4%	(17) 12.5%	(20) 14.7%	(5) 3.7%	3.84	1.18	มาก
3. พิจารณานุมัติพระราชกำหนด	(46) 33.8%	(23) 16.9%	(27) 19.9	(12) 8.8%	(28) 20.6%	3.35	1.53	ปานกลาง
4. เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ	(25) 18.4%	(41) 30.1%	(25) 18.4%	(30) 22.1	(15) 11.0%	3.23	1.29	ปานกลาง
การควบคุมการบริหารราชการ								
แผ่นดินของวุฒิสภาตามบทบัญญัติ								
ของรัฐธรรมนูญ								
5. ตั้งกระทู้ถาม	(34) 25.0%	(64) 47.1%	(6) 4.4%	(32) 23.5%	(0) 0%	3.74	1.08	มาก
6. ขอเปิดอภิปรายทั่วไป	(30) 22.1%	(8) 5.9%	(22) 16.2%	(54) 39.7%	(22) 16.2%	2.78	1.40	ปานกลาง
7. ตั้งกรรมาธิการสามัญหรือ วิสามัญ	(64) 47.1%	(43) 31.6%	(19) 14.0%	(10) 7.4%	(0) 0%	4.18	0.94	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อความ						(n=136)		ระดับ ความคิดเห็น
	สำเร็จ มาก	สำเร็จ	ไม่แน่ใจ	ล้มเหลว	ล้มเหลว มาก	\bar{X}	S.D.	
8. เป็นกรรมาธิการในคณะใด คณะหนึ่งเพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวนหรือศึกษา เรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ ของสภา	(45) 33.1%	(70) 51.5%	(17) 12.5%	(4) 2.9%	(0) 0%	4.15	0.75	มาก
อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบ ในเรื่องที่มีความสำคัญ								
9. ให้ความเห็นชอบในการทำ หนังสือสัญญาสำคัญ	(0) 0%	(27) 19.9%	(41) 30.1%	(19) 14%	(49) 36.0%	2.34	1.16	ปานกลาง
10. ให้ความเห็นชอบในการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญที่รัฐสภายังมิได้ให้ ความเห็นชอบในกรณีอายุของ สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือ มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร	(1) 0.7%	(29) 21.3%	(73) 53.7%	(21) 15.4%	(12) 8.8%	2.90	0.86	ปานกลาง
11. ให้ความเห็นชอบในการปิดสมัย ประชุมสามัญครบกำหนดหนึ่ง ร้อยยี่สิบวัน	(13) 9.6%	(59) 43.4%	(62) 45.6%	(0) 0%	(2) 1.5%	3.60	0.72	ปานกลาง
อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้งให้คำแนะนำหรือให้ความ เห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใน องค์กรต่างๆ								
12. ถวายคำแนะนำเพื่อพระมหากษัตริย์ ลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งบุคคลดำรงตำแหน่งใน องค์กรต่างๆ	(18) 13.2%	(42) 30.9%	(51) 37.5%	(10) 7.4%	(15) 11.0%	3.28	1.13	ปานกลาง
13. พิจารณาคัดเลือกกรรมการผู้ทรง คุณวุฒิเข้าเป็นคณะกรรมการ ตุลาการศาลต่างๆ	(36) 26.5%	(60) 44.1%	(28) 20.6%	(3) 2.2%	(9) 6.6%	3.82	1.06	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อความ								ระดับ ความคิดเห็น
	สำเร็จ มาก	สำเร็จ	ไม่แน่ใจ	ล้มเหลว	ล้มเหลว มาก	\bar{X}	S.D.	
14. ให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรง ตำแหน่งการศาลในศาลปกครอง สูงสุด	(30) 22.1%	(66) 48.5%	(28) 20.6%	(3) 2.2%	(9) 6.6%	3.77	1.03	มาก
อำนาจหน้าที่ในการถอดถอนบุคคล								
ออกจากตำแหน่ง								
15. ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองหรือข้าราชการระดับสูง	(0) 0%	(26) 19.1%	(47) 34.6%	(22) 16.2%	(41) 30.1%	2.43	1.11	ปานกลาง
16. ให้กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ้นจากตำแหน่ง	(34) 25.0%	(61) 44.9%	(30) 22.1%	(3) 2.2%	(8) 5.9%	3.81	1.03	มาก
บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น								
17. การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎร สิ้นอายุหรือถูกยุบให้วุฒิสภา ทำหน้าที่รัฐสภา	(3) 2.2%	(8) 5.9%	(111) 81.6%	(14) 10.3%	(0) 0%	2.90	0.74	ปานกลาง
18. การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายตราในระหว่างที่ สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือ ถูกยุบให้วุฒิสภาทำหน้าที่ รัฐสภา	(1) 0.7%	(13) 9.6%	(79) 58.1%	(1) 0.7%	(42) 30.9%	2.49	1.05	ปานกลาง
19. การรับทราบผลการดำเนินงาน ของคณะรัฐบาล รวมทั้งปัญหา และอุปสรรคปีละหนึ่งครั้ง	(10) 7.4%	(77) 56.6%	(29) 21.3%	(19) 14.0%	(1) 0.7%	3.56	0.85	ปานกลาง
20. มีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่น ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ได้	(3) 2.2%	(43) 31.6%	(63) 46.3%	(21) 15.4%	(6) 4.4%	3.12	0.85	ปานกลาง

(n=136)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อความ								(n=136)
	สำเร็จ มาก	สำเร็จ	ไม่แน่ใจ	ล้มเหลว	ล้มเหลว มาก	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
21. ขอเปิดประชุมรัฐสภาเป็นการ ประชุมสมัยวิสามัญ โดยเข้าชื่อ ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	(5) 3.7%	(37) 27.2%	(38) 27.9%	(29) 21.3%	(27) 19.9%	2.74	1.17	ปานกลาง
22. ขอเปิดประชุมรัฐสภาในรัฐพิธี เปิดสมัยประชุมสามัญทั่วไป ครั้งแรก	(21) 15.4%	(42) 30.9%	(44) 32.4%	(1) 0.7%	(28) 20.6%	3.20	1.32	ปานกลาง
23. การตราข้อบังคับการประชุม ของวุฒิสภาและรัฐสภา	(22) 16.2%	(58) 42.6%	(24) 17.6%	(12) 8.8%	(20) 14.7%	3.37	1.28	ปานกลาง
24. ขึ้นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของตน คู่สมรสและ บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ	(64) 47.1%	(58) 42.6%	(3) 2.2%	(11) 8.1%	(0) 0%	<u>4.29</u>	0.86	มาก
25. ร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า กรรมการการเลือกตั้งคนใด คนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือ มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา 137 หรือกระทำการอันต้องห้าม ตามมาตรา 139	(0) 0%	(50) 36.8%	(54) 39.7%	(12) 8.8%	(20) 14.7%	2.99	1.03	ปานกลาง
26. ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิก ภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุด ลงหรือไม่	(0) 0%	(6) 4.4%	(86) 63.2%	(8) 5.9%	(36) 26.5%	2.46	0.93	ปานกลาง
27. คำเนิการให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่าพระราชกำหนดนั้น มิได้เป็นไปตามเงื่อนไขในการ ตราพระราชกำหนด	(0) 0%	(0) 0%	(49) 36.0%	(60) 44.1%	(27) 19.9%	<u>2.16</u>	0.73	น้อย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อความ						(n=136)		ระดับ ความคิดเห็น
	สำเร็จ มาก	สำเร็จ	ไม่แน่ใจ	ล้มเหลว	ล้มเหลว มาก	\bar{X}	S.D.	
28. เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้วินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติหรือกระทำด้วย ประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนร่วมไม่ว่า โดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้ งบประมาณรายจ่ายประจำปี	(1) 0.7%	(9) 6.6%	(73) 53.7%	(20) 14.7%	(33) 24.3%	2.45	0.96	ปานกลาง
29. เสนอความคิดเห็นต่อประธาน วุฒิสภาหรือประธานสภาให้ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่าง พระราชบัญญัติหรือร่างพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว มีข้อความขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม บทบัญญัติ	(10) 7.4%	(44) 32.4%	(36) 26.5%	(22) 16.2%	(24) 17.6%	2.96	1.22	ปานกลาง
30. รับทราบรายงานของผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา	(10) 7.4%	(86) 63.2%	(23) 16.9%	(13) 9.6%	(4) 2.9%	3.63	0.87	ปานกลาง
31. รับทราบรายงานของคณะ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	(8) 5.9%	(93) 68.4%	(18) 13.2%	(15) 11%	(2) 1.5%	3.66	0.81	ปานกลาง
32. รับทราบรายงานผลการปฏิบัติ หน้าที่ของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ	(10) 7.4%	(77) 56.6%	(13) 9.6%	(33) 24.3%	(3) 2.2%	3.43	1.01	ปานกลาง
33. รับทราบรายงานและการเสนอ ความเห็นของคณะกรรมการ การเลือกตั้งคณะตุลาการศาล รัฐธรรมนูญ หรือคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติเกี่ยวกับการแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย อื่นเมื่อครบห้าปีแล้วนับแต่วัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ	(3) 2.2%	(71) 52.2%	(32) 23.5%	(17) 12.5%	(13) 9.6%	3.25	1.03	ปานกลาง
รวม						3.28	0.41	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 แสดงภาพรวมความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับความสำเร็จปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) โดยเฉพาะความสำเร็จที่มีระดับคะแนนสูงสุด คือ การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และความสำเร็จที่มีระดับคะแนนต่ำสุด คือ การดำเนินการให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดนั้น มิได้เป็นไปตามเจตนาในการตราพระราชกำหนด

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญโดยแบ่งเป็นด้านต่างๆ

(n=136)			
ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายหรือด้านนิติบัญญัติ	3.67	0.92	มาก
2. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ	3.71	0.87	มาก
3. อำนาจหน้าที่ในการเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญ	2.94	0.55	ปานกลาง
4. อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเลือกแต่งตั้งให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ	3.62	0.97	ปานกลาง
5. อำนาจหน้าที่ในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง	3.11	0.66	ปานกลาง
6. บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น	3.09	0.54	ปานกลาง
รวม	3.28	0.41	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 แสดงภาพรวมความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า สมาชิกวุฒิสภามีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภามากกว่าร้อยละ 50 หมายความว่าประสบความสำเร็จมากที่สุด ($\bar{X} = 3.71$) ส่วนด้านที่ประสบความสำเร็จน้อยที่สุดคือ การเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญ ($\bar{X} = 2.94$)

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 สมาชิกวุฒิสภามีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาต่างกัน

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามอายุ

(n=136)					
แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	2	0.336	0.112	0.662	0.577
ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	133	22.318	0.169		
รวม	135	22.654			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สมาชิกวุฒิสภามีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 สมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาต่างกัน

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามรายได้

(n=136)					
แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	2	0.195	0.098	0.579	0.562
ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	133	22.458	0.169		
รวม	135	22.654			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกันออกเป็นด้านต่างๆ ปรากฏผลตามตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกันออกเป็นด้านต่างๆ

(n=136)						
การปฏิบัติหน้าที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. อำนาจหน้าที่ในการ กลั่นกรองกฎหมาย หรือด้านนิติบัญญัติ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	2	5.172	2.586	3.169	0.045*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	133	108.541	0.816		
	รวม	135	113.713			
2. การควบคุมการบริหาร ราชการแผ่นดินของ วุฒิสภาตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	2	1.694	0.847	1.119	0.330
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	133	100.666	0.757		
	รวม	135	102.360			
3. อำนาจหน้าที่ในการ เห็นชอบในเรื่องที่มี ความสำคัญ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	2	0.069	0.034	0.113	0.893
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	133	40.499	0.305		
	รวม	135	40.568			
4. อำนาจหน้าที่ในการ พิจารณาเลือกแต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ ความเห็นชอบให้ บุคคลดำรงตำแหน่ง ในองค์กรต่างๆ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	2	0.862	0.431	0.454	0.636
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	133	126.207	0.949		
	รวม	135	127.069			
5. อำนาจหน้าที่ในการ ถอดถอนบุคคลออก จากตำแหน่ง	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	2	1.648	0.824	1.875	0.157
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	133	58.469	0.440		
	รวม	135	60.118			
6. บทบาทและอำนาจ หน้าที่อื่น	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	2	0.651	0.326	1.108	0.333
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	133	39.086	0.294		
	รวม	135	39.737			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบระดับระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกันออกเป็นด้านต่างๆ จำแนกตามรายได้พบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในด้านอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายหรือด้านนิติบัญญัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการใช้อำนาจในการกลั่นกรองกฎหมายหรือด้านนิติบัญญัติของสมาชิกวุฒิสภาที่มีระดับการศึกษาต่างกันเป็นรายคู่พบความแตกต่างตามตารางที่ 8 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการใช้อำนาจในการกลั่นกรองกฎหมายหรือด้านนิติบัญญัติของสมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกันเป็นรายคู่ จำแนกตามรายได้

รายได้	\bar{X}	S.D.	อัตราเงินเดือน		
			1	2	3
1. 100,000-150,000 บาท	3.768	0.887	-		*
2. 150,001-200,000 บาท	3.611	0.859		-	
3. 200,001 บาทขึ้นไป	3.125	1.086			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1 = 100,000-150,000 บาท 2 = 150,001-200,000 บาท 3 = 200,001 บาทขึ้นไป

จากตารางที่ 8 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการใช้อำนาจในการกลั่นกรองกฎหมายหรือด้านนิติบัญญัติของสมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกัน พบว่า สมาชิกวุฒิสภากลุ่มที่มีรายได้ 100,000-150,000 บาท มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายหรือด้านนิติบัญญัติในระดับแตกต่างจากสมาชิกวุฒิสภากลุ่มที่มีรายได้ 200,001 บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 3 สมาชิกวุฒิสภาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาต่างกัน

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=136)					
ระดับการศึกษา	จำนวน	\bar{X}	S.D.	t	P
ปริญญาตรี	69	3.253	0.414	- 0.628	0.531
ปริญญาโท หรือสูงกว่า	67	3.298	0.407		
รวม	136				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 สมาชิกวุฒิสภาจากภูมิภาคต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาต่างกัน

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามภูมิภาค

(n=136)					
แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	3	0.572	0.191	1.141	0.335
ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	132	22.081	0.167		
รวม	135	22.654			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากภูมิภาคต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภา ที่มาจากภูมิภาคต่างกันต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาโดยแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ปรากฏผลตามตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากภูมิภาคต่างกันออกเป็นด้านต่างๆ

(n=136)						
การปฏิบัติหน้าที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. อำนาจหน้าที่ในการ กลั่นกรองกฎหมาย หรือด้านนิติบัญญัติ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	3	4.005	1.335	1.606	0.191
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	132	109.708	0.831		
	รวม	135	113.713			
2. การควบคุมการบริหาร ราชการแผ่นดินของ วุฒิสภาตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	3	5.358	1.786	2.431	0.068
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	132	97.002	0.735		
	รวม	135	102.360			
3. อำนาจหน้าที่ในการ เห็นชอบในเรื่องที่มี ความสำคัญ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	3	2.345	0.782	2.699	0.048*
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	132	38.223	0.290		
	รวม	135	40.568			
4. อำนาจหน้าที่ในการ พิจารณาเลือกแต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ ความเห็นชอบให้ บุคคลดำรงตำแหน่ง ในองค์กรต่างๆ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	3	2.242	0.747	0.790	0.501
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	132	124.827	0.946		
	รวม	135	127.069			
5. อำนาจหน้าที่ในการ ถอดถอนบุคคลออก จากตำแหน่ง	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	3	0.484	0.161	0.357	0.784
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	132	59.633	0.452		
	รวม	135	60.118			

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n=136)						
การปฏิบัติหน้าที่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
6. บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (b)	3	1.490	0.497	1.715	0.167
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม (w)	132	38.247	0.290		
	รวม	135	39.737			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากภูมิภาคต่างกันออกเป็นด้านต่างๆ พบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากภูมิภาคต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านอำนาจหน้าที่ในการเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านอำนาจหน้าที่ในการเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญต่างกันเป็นรายคู่พบความแตกต่างตามตารางที่ 12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้าน
การเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญของสมาชิกวุฒิสภาที่มีภูมิภาคต่างกันเป็นรายคู่
จำแนกตามภูมิภาค

(n=136)						
ภูมิภาค	\bar{X}	S.D.	ภูมิภาค			
			1	2	3	4
1. ภาคเหนือ	2.857	0.478	-			
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2.994	0.455		-		*
3. ภาคกลาง	3.053	0.579			-	
4. ภาคใต้	2.667	0.684				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1 = ภาคเหนือ 2 = ตะวันออกเฉียงเหนือ 3 = ภาคกลาง 4 = ภาคใต้

จากตารางที่ 12 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านในการเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากภูมิภาคต่างกัน พบว่า สมาชิกวุฒิสภากลุ่มที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญในระดับแตกต่างจากสมาชิกวุฒิสภากลุ่มที่มาจากภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 5 ทศนคติต่อประชาธิปไตยของสมาชิกวุฒิสภา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาต่างกัน

ตารางที่ 13 ความสัมพันธ์ของทศนคติต่อประชาธิปไตยกับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

(n=136)		
ทศนคติต่อประชาธิปไตยของสมาชิกวุฒิสภากับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา	r	P
1. อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายหรือดำเนินนิติบัญญัติ	0.104	0.229
2. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ	-0.306	0.000*
3. อำนาจหน้าที่ในการเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญ	0.075	0.384
4. อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเลือกแต่งตั้งให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ	-0.178	0.038*
5. อำนาจหน้าที่ในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง	-0.130	0.131
6. บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น	0.080	0.356
รวม	-0.038	0.659

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ในภาพรวมทัศนคติของสมาชิกวุฒิสภาต่อประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่หากแยกพิจารณาความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละด้านของสมาชิกวุฒิสภาพบว่า ทัศนคติต่อประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาเลือกแต่งตั้งให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

ข้อวิจารณ์

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาการวิจารณ์ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งจากผลการทดสอบสมมติฐานมีทั้งเป็นไปตามสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโดยภาพรวมพบว่า สมาชิกวุฒิสภามีอายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 60-69 ปี (ร้อยละ 45.6) ซึ่งเป็นช่วงอายุของผู้เกษียณราชการแทบทั้งสิ้นที่มาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ถือเป็นผู้ที่มิประสบการณืทั้งในด้านการปฏิบัติและการบริหารงาน จึงสามารถเข้าใจ กฎ ระเบียบ ในการปฏิบัติงาน ทั้งของตนเองและเพื่อนสมาชิกได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าอายุเป็นสิ่งสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ แต่รัฐธรรมนูญได้กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ ถือว่าได้กำหนดไว้สูงอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นอายุจึงไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้การทำงานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโดยภาพรวมพบว่า วุฒิสมาชิกมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท หรือสูงกว่าในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

(ร้อยละ 50.7 และ 49.8 ตามลำดับ) จากประวัติการศึกษาและการทำงานโดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันจบการศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในสาขาวิชา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และด้านการศึกษา จึงทำให้มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการค่อนข้างสูง เพราะงานที่ปฏิบัติอยู่ปฏิบัติตามบทบาทและอำนาจหน้าที่ๆ ได้รับมอบหมาย ซึ่งงานไม่ใช่งานในเทคนิคสมาชิกวุฒิสภา จบการศึกษาจากด้านใดมาก็สามารถปฏิบัติงานได้หมด เพราะใช้ระดับการศึกษาด้านความรู้ความสามารถทุกๆ ไปไม่เน้นความรู้เฉพาะด้าน เพราะฉะนั้นส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาควรเป็นกลางทางการเมืองเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะสูง มีความพร้อมที่จะอุทิศตนในการทำหน้าที่เพื่อชาติบ้านเมืองและเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล มากกว่าที่จะคำนึงถึงรายได้ที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ เพราะฉะนั้นรายได้ไม่มีผลต่อการตัดสินใจและไม่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 แม้ผลการวิจัยจะพบว่า สมาชิกวุฒิสภามาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด (ร้อยละ 37.5) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากภูมิภาคต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานจากภูมิภาคต่างๆ ที่ไม่ใช่เป็นจังหวัดที่ตนเองลงรับสมัครเลือกตั้ง โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร สมาชิกวุฒิสภาถึงแม้ว่าไม่เคยเรียนหนังสือในกรุงเทพมหานคร แต่ก็เคยอยู่ในกรุงเทพมหานคร การใช้ชีวิตประจำวันการปฏิบัติงานอยู่ในส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีทัศนคติในด้านต่างๆ จะมาจากประสบการณ์ในการทำงานทั้งการเป็นผู้ปฏิบัติและผู้บริหาร รวมถึงการใช้ชีวิตประจำวันในสภาพแวดล้อมที่ไม่แตกต่างกันมาก ส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ในภาพรวมทัศนคติของสมาชิกวุฒิสภาต่อประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกวุฒิสภาทุกท่านมีวุฒิภาวะและวุฒิการศึกษาสูง ทำให้มีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดีเพราะเป็นผู้ที่ปฏิบัติ

หน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญโดยตรง ในภาพรวมทัศนคติของสมาชิกวุฒิสภาจึงไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาแยกเป็นรายด้าน จะพบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มีทัศนคติต่อประชาธิปไตยสูงจะมีความสัมพันธ์กับการมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกวุฒิสภาที่มีทัศนคติต่อประชาธิปไตยสูงเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาค่อนข้างจะได้ผลน้อยในเรื่องที่เกี่ยวกับความคาดหวังในบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาตามแนวคิดการปฏิรูปการเมืองนั่นคือ รัฐธรรมนูญคาดหวังที่จะเห็นวุฒิสภำทำหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล และการพิจารณาเลือกแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่างๆ เป็นสำคัญ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ภูมิภาค และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อประชาธิปไตยกับความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกวุฒิสภา จำนวน 136 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random Sampling) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนค่า t-test, one-way ANOVA ใช้ทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทัศนคติต่อประชาธิปไตยกับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ มีอายุ 60-69 ปี มากที่สุดร้อยละ 45.6 ส่วนใหญ่มีรายได้ 100,000-150,000 บาท ร้อยละ 69.9 และเกินครึ่งหนึ่งมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 50.7 โดยมีภูมิภาคที่ได้รับการเลือกตั้งจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด ร้อยละ 37.5

สำหรับการทดสอบสมมติฐานพบว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มีอายุ รายได้ ระดับการศึกษา และภูมิภาคต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ภาพรวมทัศนคติของสมาชิกวุฒิสภาต่อประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา แต่หากแยกพิจารณาความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละด้านของสมาชิกวุฒิสภาพบว่า ทัศนคติต่อประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภามาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการ

พิจารณาเลือกแต่งตั้งให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตารางที่ 14 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	ความคิดเห็นต่อ การปฏิบัติหน้าที่ ของสมาชิกวุฒิสภา	ระดับ นัยสำคัญ	เป็นไปตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน
1. อายุ		0.629		✓
	- ด้านที่ 1	0.312		✓
	- ด้านที่ 2	0.860		✓
	- ด้านที่ 3	0.969		✓
	- ด้านที่ 4	0.143		✓
	- ด้านที่ 5	0.470		✓
	- ด้านที่ 6	0.865		✓
2. รายได้		0.418		✓
	- ด้านที่ 1	0.045	✓	
	- ด้านที่ 2	0.330		✓
	- ด้านที่ 3	0.662		✓
	- ด้านที่ 4	0.636		✓
	- ด้านที่ 5	0.157		✓
	- ด้านที่ 6	0.333		✓
3. ระดับการศึกษา		0.473		✓
	- ด้านที่ 1	0.823		✓
	- ด้านที่ 2	0.986		✓
	- ด้านที่ 3	0.217		✓
	- ด้านที่ 4	0.450		✓
	- ด้านที่ 5	0.822		✓
	- ด้านที่ 6	0.571		✓

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม		ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา	ระดับนัยสำคัญ	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
4. ภูมิภาค		0.257		✓
	- ด้านที่ 1	0.191		✓
	- ด้านที่ 2	0.068		✓
	- ด้านที่ 3	0.043	✓	
	- ด้านที่ 4	0.501		✓
	- ด้านที่ 5	0.784		✓
	- ด้านที่ 6	0.167		✓
5. ทักษะติดต่อประชาชนไปตย		0.812		✓
	- ด้านที่ 1	0.217		✓
	- ด้านที่ 2	0.000	✓	
	- ด้านที่ 3	0.060		✓
	- ด้านที่ 4	0.049	✓	
	- ด้านที่ 5	0.184		✓
	- ด้านที่ 6	0.375		✓

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

หมายเหตุ: ด้านที่ 1: อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายหรือด้านนิติบัญญัติ

ด้านที่ 2: การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

ด้านที่ 3: อำนาจหน้าที่ในการเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญ

ด้านที่ 4: อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเลือกแต่งตั้งให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ

ด้านที่ 5: อำนาจหน้าที่ในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

ด้านที่ 6: บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. เห็นสมควรเรียกร้องให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกวุฒิสภาในวันข้างหน้า เพิ่มบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ด้านอื่นๆ ให้มากกว่าที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการพิจารณาเลือกแต่งตั้ง หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่างๆ

2. สมาชิกวุฒิสภาควรเพิ่มบทบาทในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินให้มากขึ้น กว่าที่ผ่านมา ซึ่งเน้นบทบาทที่สมาชิกวุฒิสภาที่มีทัศนคติต่อประชาธิปไตยสูงเห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันยังมีบทบาทน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัย ความคิดเห็นของนักวิชาการหรือบุคคลกลุ่มอื่นๆ เช่น สื่อมวลชนสายการเมืองที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภา

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่ มาจากการเลือกตั้งระหว่างสมาชิกวุฒิสภาชุดที่หนึ่งกับสมาชิกวุฒิสภาชุดที่สองต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2547. จิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กิจจา แสงขวลิต. 2538. บทบาทภูมิศาสตร์ในกระบวนการทางการเมืองของไทย (พ.ศ. 2516-2536). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โกวิท ชรรฆานุชิต. 2538. ทศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาจังหวัดอุบลราชธานี. ภาคนิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.

เกรียงศักดิ์ สุเทพอมรรรัตน์. 2534. ระดับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ ปลัดเทศบาล. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรรยา เข้มวีจิตร. 2539. วุฒิสภากับความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพมหานคร: เอกสารวิจัย ส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

จักรกริช ใจดี. 2542. ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย: ศึกษาเปรียบเทียบกรณีผลิต คณะสังคมศาสตร์ กับคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จ่านงค์ สวมประจำ. 2537. อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2434-2475. กรุงเทพมหานคร: มุลินีนิสิตเกียรตินิยม, คณะรัฐศาสตร์.

จำรอง เงินดี. 2534. เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2541. รัฐศาสตร์ 50 ปี. กรุงเทพมหานคร: มุลินีนิสิตเกียรตินิยม, คณะรัฐศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2519. เอกสารประกอบการบรรยายวิชา จิตวิทยาชั้นสูง ปีการศึกษา
2533-2524. กรุงเทพมหานคร: นำอักษรการพิมพ์,

ทินพันธ์ นาคะตะ. 2541. รัฐศาสตร์: ทฤษฎี แนวคิด ปัญหาสำคัญและแนวทางการศึกษา วิเคราะห์
การเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บ้งอร มาศรี. 2540. ความคิดเห็นของข้าราชการรัฐสภาสามัญที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบ
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญธรร กิจปริดาบริสุทธิ. 2534. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.
พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญเรียง ขจรศิลป์. 2533. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS.
กรุงเทพมหานคร: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์การพิมพ์.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520. ทศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.
กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

พีรศักดิ์ จันทวรินทร์. 2528. บทบาททางการเมืองของวุฒิสภา: ศึกษาเฉพาะกรณีวุฒิสภาไทย
ชุดที่ 6 (22 เมษายน 2522-18 มีนาคม 2526). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

มนตรี รูปสุวรรณ และคณะ. 2542. เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร:
วิญญูชน.

มานิต จุมปา. 2541. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2532. ปทานุกรมสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์.

ศักดิ์ สุนทรเสถียร. 2531. เจตคติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง. 2544. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543.
กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2542. ประวัติรัฐธรรมนูญ. (พิมพ์ครั้งที่สอง).
กรุงเทพมหานคร: กองการพิมพ์.

_____. 2543ก พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จำนวน 4 ฉบับ. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร: กองการพิมพ์.

_____. 2543ข พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จำนวน 5 ฉบับ. กรุงเทพมหานคร:
กองการพิมพ์.

_____. 2543ค พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 3). กรุงเทพมหานคร: กองการพิมพ์.

_____. 2543จ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร: กองการพิมพ์.

_____. 2544. ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อบังคับว่าด้วยการประมวล
จริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. 2544 ข้อบังคับการประชุม
วุฒิสภา พ.ศ. 2544 ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2544. กรุงเทพมหานคร:
กองการพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2543. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จำนวน 8 ฉบับ.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย.

โยธิน ศันสนยุทธ และ จุมพล พูลภัทรชีวีต. 2529. จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

วิชัย โธสุวรรณจินดา. 2542. บทบาทของวุฒิสภาในการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของ
ประเทศ กรณีศึกษาในช่วงปี 2540-2542. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

วิเชียร เกตุสิงห์. 2530. หลักสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพานิช.

วิษณุ เครืองาม. 2530. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร:
นิติบรรณการ.

วุฒิสภา. 2543. วุฒิสภา. กรุงเทพมหานคร: หนังสือที่ระลึกกฐินพระราชทานของวุฒิสภา
พ.ศ. 2543, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สถาบันพระปกเกล้า. 2542. สังคมไทยหลังใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน: หนึ่งปีครั้งหลังใช้
รัฐธรรมนูญ ใครได้ใครเสีย. กรุงเทพมหานคร.

สนธิ เตชานันท์. 2529. ระบบการเมืองการปกครองของอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
โอเดียนส์สโตร.

สมเกียรติ วันทะนะ. 2544. อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. นครปฐม: โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริม
และฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. 2542 การเมือง: แนวคิดและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร:
คณะรัฐศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง. 2544. รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543.
กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2539. รัฐสภาไทย. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2543. วุฒิสภา. กรุงเทพมหานคร.

_____. 2544ก **ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการข้อมูล และกฎหมาย.

_____. 2544ข **ทำเนียบสมาชิกวุฒิสภา**. กรุงเทพมหานคร: กองการพิมพ์.

_____. 2544ค **ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมการวิสามัญร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการวุฒิสภา**. กรุงเทพมหานคร: กองกรรมการ.

_____. 2544ง. **การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา)

_____. 2545ก **ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: สำนักประชุม.

_____. 2545ข **เอกสารเผยแพร่บทบาทวุฒิสภาในองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานการพิมพ์.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2538. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุวิมล ภูมิสิงหาราช. 2541. **วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กับความมั่นคงแห่งชาติ**. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 40.

โสภณ เคนวิเศษ. 2535. **บทบาทของวุฒิสภาในการควบคุมฝ่ายบริหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หยุด แสงอุทัย. 2538. **หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์วิญญูชน.

อมร รักษาสัตย์และคณะ. 2543. **ประชาธิปไตย: อุดมการณ์ หลักการ แบบอย่างการปกครอง
หลายประเทศ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย.

อานนท์ อากาภิรม. 2516. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แพร่พิทยา.

อำนาจ พรหมอนันต์. 2534. **ระบบสองสภาในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Best, J.W. 1974. **Research in Education**. New Jersey: Prentice Hall Inc.

Good, C.V. 1973. **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill Book.

Isaak, A.C. 1981. **Scope and Methods of Political Science: An Introduction to the
Methodology of Political Inquiry**. Illinois: The Dorsey Press.

Oskamp, S. 1977. **Attitudes and opinions**. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Remmer, H.H. 1954. **Introduction to Opinion and Attitude**. New York: Harper and Brothers
Publisher Measurement.

Webster's New Twentieth. 1968. **Country Dictionary**. New York: World Publishing
Company.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
ความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ของ นางสาวภัทรตราภรณ์ เอียดอุ้ย ซึ่งกำลังศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากความคิดเห็นของท่านในการศึกษา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านช่วยสละเวลาตอบแบบสอบถามที่ส่งมานี้ คำตอบของท่านทุกข้อมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิจัย ดังนั้น จึงขอความกรุณาตอบตามความเป็นจริงและความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะมีคุณค่าและประโยชน์อย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณในความร่วมมือ ณ ที่นี้

แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (มีทั้งหมด 4 ข้อ)

ส่วนที่ 2 ทศนคติต่อประชาธิปไตย (มีทั้งหมด 23 ข้อ)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2543-2549 (มีทั้งหมด 33 ข้อ)

ขอขอบคุณ

นางสาวภัทรตราภรณ์ เอียดอุ้ย

คำชี้แจงในการกรอกแบบสอบถาม

กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ข้างหน้าข้อความที่ตรงกับกับความเป็นจริงของท่าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (มีทั้งหมด 4 ข้อ)

1. อายุ

40 – 49 ปี

50 – 59 ปี

60 – 69 ปี

71 ปีขึ้นไป

2. ระดับการศึกษาสูงสุด

ปริญญาตรี

ปริญญาตรีโทหรือสูงกว่า

3. รายได้ต่อเดือน

100,000 – 150,000 บาท

150,000 – 200,000 บาท

200,001 บาทขึ้นไป

4. ท่านเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัด.....

กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นตามความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 2 ทักษะติดต่อประชาธิปไตย (มีทั้งหมด 23 ข้อ)

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.	ระบบประชาธิปไตยมีรากฐานมาจากตะวันตก ดังนั้น อาจไม่เหมาะสมกับสังคมไทย					
2.	ในสังคมที่คนส่วนใหญ่ยังด้อยการศึกษาการใช้ ระบอบประชาธิปไตยจะเป็นเรื่องอันตราย					
3.	ตราบใดที่ยังไม่สามารถจัดการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรมได้ ควรใช้การแต่งตั้งผู้แทนราษฎร					
4.	ผู้แทนปวงชนไม่ควรถูกจำกัดด้วยระดับการศึกษา					
5.	การลงคะแนนเสียงโดยใช้เกณฑ์เสียงข้างมาก มักจะเข้าทำนองพวกมากลากไปมากกว่าใช้เหตุผล					
6.	การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาดรวดเร็ว มีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน					
7.	ผู้นำที่มาจากกาเลือกตั้งของประชาชนจะรักษา ผลประโยชน์ของส่วนรวมได้ดีกว่าผู้นำที่มาจาก การแต่งตั้ง					
8.	แม้ว่าจะเป็นการเสียเวลามากที่ให้คนหลายกลุ่ม หลายพวกมาประชุมเพื่อตัดสินใจปัญหาต่างๆ แต่ก็เป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน					
9.	ความเท่าเทียมกันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะ คนมีความสามารถและทรัพยากรไม่เท่ากัน					
10.	เมื่อความคิดเห็นของเราได้รับการยอมรับจากคน ส่วนใหญ่ว่าถูกต้องแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องรับฟัง ความเห็นของคนอื่นต่อไปอีกให้เสียเวลา					
11.	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมาจากกาเลือกตั้ง เท่านั้น					
12.	การแต่งตั้งบุคคลภายนอกเข้ามาดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตย					
13.	กาเลือกตั้ง มักจะเป็นผลดีแก่ผู้มีอิทธิพลและ ร่ำรวยเท่านั้น					

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
14.	เสียงส่วนใหญ่อาจจะเป็นเสียงโง่เขลาและ นำความเสียหายมาให้ภายหลัง					
15.	การถือเสียงส่วนใหญ่ในการตัดสินใจทำเรื่องอะไร นั้น เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ดีที่สุด					
16.	การดำเนินงานทางการเมืองนอกสภา เช่น การประชุมเรียกร้องการรวบรวมรายชื่อเพื่อถอดถอน นักการเมือง เป็นการกระทำที่ไม่เสียหายในระบอบ ประชาธิปไตย					
17.	การทำประชาพิจารณ์ทำให้การดำเนินการตาม นโยบายของรัฐบางข้อล่าช้าโดยไม่จำเป็น					
18.	การทำให้ประชาพิจารณ์เป็นงานที่ซ้ำซ้อนกับ การทำงานของฝ่ายค้านในรัฐสภา					
19.	การทำประชาพิจารณ์ส่วนใหญ่จะได้ข้อมูลจาก ผู้ไม่มีความรู้เรื่องนั้นจริง					
20.	ถ้าท้องถิ่นมีอำนาจมากขึ้น อำนาจของประเทศ โดยรวมก็จะลดลงโดยปริยาย					
21.	การกระจายอำนาจมีแนวโน้มที่จะทำให้คนเหลิง อำนาจ					
22.	การให้บุคคลหลายคนร่วมกันตัดสินใจเรื่องใดๆ จะเข้าทำนองพวกมากลากไป					
23.	สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งมีบทบาท มากกว่าที่มาจากการแต่งตั้ง					

กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นด้วยมากที่สุด

**ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2543-2549 (มีทั้งหมด 33 ข้อ)**

ข้อความ	สำเร็จ มาก	สำเร็จ	ไม่แน่ใจ	ล้มเหลว	ล้มเหลว มาก
อำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมาย หรือด้านนิติบัญญัติ 1. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 2. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ 3. พิจารณานุมัติพระราชกำหนด 4. เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ					
การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ของวุฒิสภาตามบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญ 5. ตั้งกระทู้ถาม 6. ขอเปิดอภิปรายทั่วไป 7. ตั้งกรรมาธิการสามัญหรือวิสามัญ 8. เป็นกรรมาธิการในคณะใดคณะหนึ่ง เพื่อกระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจ หน้าที่ของสภา					

ข้อความ	สำเร็จ มาก	สำเร็จ	ไม่แน่ใจ	ล้มเหลว	ล้มเหลว มาก
<p>อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบ ในเรื่องที่มีความสำคัญ</p> <p>9. ให้ความเห็นชอบในการทำหนังสือ สัญญาสำคัญ</p> <p>10. ให้ความเห็นชอบในการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่าง พระราชบัญญัติหรือร่างพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภา ยังมีได้ให้ความเห็นชอบในกรณีอายุ ของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือ มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>11. ให้ความเห็นชอบในการปิดสมัย ประชุมสามัญครบกำหนดหนึ่ง ร้อยยี่สิบวัน</p>					
<p>อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้ บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ</p> <p>12. ถวายคำแนะนำเพื่อพระมหากษัตริย์ ลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งบุคคลดำรง ตำแหน่งในองค์กรต่างๆ</p> <p>13. พิจารณาคัดเลือกกรรมการผู้ทรง คุณวุฒิเข้าเป็นคณะกรรมการตุลาการ ศาลต่างๆ</p> <p>14. ให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรง ตำแหน่งการศาลในศาลปกครอง สูงสุด</p>					

ข้อความ	สำเร็จ มาก	สำเร็จ	ไม่แน่ใจ	ล้มเหลว	ล้มเหลว มาก
<p>อำนาจหน้าที่ในการถอดถอนบุคคล ออกจากตำแหน่ง</p> <p>15. ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือข้าราชการระดับสูง</p> <p>16. ให้กรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง</p> <p>17. การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ต่อรัฐสภาในระหว่างที่ สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภา</p>					
<p>บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น</p> <p>18. การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎ มณเฑียรบาลในระหว่างที่สภาผู้แทน ราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบให้วุฒิสภา ทำหน้าที่รัฐสภา</p> <p>19. การรับทราบผลการดำเนินงานของ คณะรัฐบาลรวมทั้งปัญหาและ อุปสรรคปีละหนึ่งครั้ง</p> <p>20. มีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นใน สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติได้</p> <p>21. ขอเปิดประชุมรัฐสภาเป็นการประชุม สมัยวิสามัญ โดยเข้าชื่อร่วมกับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>22. ขอเปิดประชุมรัฐสภาในรัฐพิธีเปิด สมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรก</p> <p>23. การตราข้อบังคับการประชุมของ วุฒิสภาและรัฐสภา</p>					

ข้อความ	สำเร็จ มาก	สำเร็จ	ไม่แน่ใจ	ล้มเหลว	ล้มเหลว มาก
<p>24. ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ</p> <p>25. ร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 137 หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 139</p> <p>26. ร้องขอต่อประธานวุฒิสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงหรือไม่</p>					
<p>27. ดำเนินการให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดนั้นมีได้เป็นไปตามเงื่อนไขในการตราพระราชกำหนด</p> <p>28. เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยว่ามีการเสนอการแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี</p> <p>29. เสนอความคิดเห็นต่อประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วมีข้อความขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ</p>					

ข้อความ	สำเร็จ มาก	สำเร็จ	ไม่แน่ใจ	ล้มเหลว	ล้มเหลว มาก
30. รับทราบรายงานของผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา 31. รับทราบรายงานของคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 32. รับทราบรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ ของคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 33. รับทราบรายงานและการเสนอ ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการศาลรัฐธรรมนูญ หรือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติเกี่ยวกับการแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น เมื่อครบห้าปีแล้วนับแต่วันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญ					

ภาคผนวก ก

การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา

การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ (มาตรา 133)

1. ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา
2. ตาย
3. ลาออก
4. ขาดคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 125
 - 4.1 มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
 - 4.2 มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
 - 4.3 สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
 - 4.4 มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ
 - 4.4.1 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้ว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
 - 4.4.2 เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น
 - 4.4.3 เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
 - 4.4.4 เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษา
 - 4.4.5 เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี

5. มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 126

5.1 เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

5.2 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

5.3 เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง

5.4 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

5.4.1 ดิคาเสพติดให้โทษ

5.4.2 เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

5.4.3 วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

5.4.4 เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

5.4.5 อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

5.4.6 ต้องคำพิพากษาให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

5.4.7 เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

5.4.8 เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

5.4.9 เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

5.4.10 เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมือง

5.4.11 เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

5.4.12 เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

5.4.13 เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิและมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

5.1.14 อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยเหตุจูงใจไม่ขึ้นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือจูงใจขึ้นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

5.1.15 เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง และยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง

6. เป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น ตามมาตรา 127

7. กระทำการอันต้องห้าม คือ ตามมาตรา 128

7.1 ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยงาน หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี

7.2 รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาด ตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

7.3 รับเงินหรือประโยชน์ใดๆ จากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่นๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

กรณีเหตุทั้งสามประการนี้มีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับ หรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินในกรณีื่อดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี

7.4 ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกวุฒิสภาเข้าไปก้าวถ่ายหรือแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ และมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง

8. วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง และยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วแต่กรณี (มาตรา 307)

9. ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

10. ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2543ข: 68-72)

ภาคผนวก ง

ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. 2545

ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. 2545

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 191 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และข้อ 161 ของข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 วุฒิสภาจึงตราประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. 2545 ขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประมวลจริยธรรมนี้เรียกว่า “ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. 2545”

ข้อ 2 ประมวลจริยธรรมนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในประมวลจริยธรรมนี้ คำว่า

“สมาชิก” หมายถึง สมาชิกวุฒิสภา

“กรรมการ” หมายถึง กรรมการสามัญและกรรมการวิสามัญ ซึ่งวุฒิสภาตั้งขึ้น และหมายความรวมถึงอนุกรรมการที่คณะกรรมการตั้งขึ้นด้วย

“การประชุม” หมายถึง การประชุมวุฒิสภาและการประชุมคณะกรรมการ รวมทั้งการประชุมอื่นใดซึ่งเป็นหน้าที่ของสมาชิกและกรรมการ

ข้อ 4 ให้ประธานวุฒิสภารักษาการตามประมวลจริยธรรมนี้

หมวด 1**จริยธรรม****ส่วนที่ 1****อุดมคติของสมาชิกและกรรมการ**

ข้อ 5 สมาชิกและกรรมการจักต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
ทั้งสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อ 6 สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามและรักษาไว้
ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ 7 สมาชิกและกรรมการจักต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อประเทศชาติ และ
ประชาชนอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติและ
ประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด

ข้อ 8 สมาชิกจักต้องวางตัวเป็นกลางในทางการเมือง

ส่วนที่ 2**การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกและกรรมการ**

ข้อ 9 สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติหน้าที่และแสดงความคิดเห็น โดยสุจริต
เที่ยงธรรม มีความเป็นอิสระ และดำรงไว้ซึ่งความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรี และ
เกียรติภูมิของวุฒิสภา

ข้อ 10 สมาชิกและกรรมการจักต้องเคารพและปฏิบัติตามข้อบังคับและมติของที่
ประชุมโดยเคร่งครัด

ข้อ 11 สมาชิกและกรรมการจักต้องรักษาความลับในการประชุมที่กระทำเป็นการลับ โดยไม่นำไปเปิดเผยแก่ผู้ใดหรือในทางใด เว้นแต่เป็นการต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา

ข้อ 12 สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่เกียรติและเคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด หรือนำเอาเรื่องที่เป็นเท็จมาอภิปรายแสดงความเห็นในที่ประชุมวุฒิสภา ที่ประชุมคณะกรรมาธิการ หรือที่อื่นใด

ข้อ 13 สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกและกรรมการอื่น

ข้อ 14 สมาชิกและกรรมการจักต้องอุทิศเวลาให้แก่การประชุม

ข้อ 15 สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่เบียดเบียนข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ผู้อื่นหรือประชาชนเข้าใจผิด หรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือบุคคลอื่นใด

ส่วนที่ 3

จริยธรรมต่อประชาชน

ข้อ 16 สมาชิกและกรรมการจักต้องประพฤติและปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นที่เชื่อถือ ศรัทธา และเป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่ประชาชน

ข้อ 17 สมาชิกและกรรมการจักต้องรับเรื่องร้องทุกข์ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน ทั้งต้องปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

ส่วนที่ 4

จริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตน

ข้อ 18 สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ รวมทั้งการรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

ข้อ 19 สมาชิกและกรรมการจักต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามข้อบังคับการประชุม วุฒิสภา ให้เกียรติและเคารพต่อสถานที่และบริเวณรัฐสภาตลอดจนในที่ประชุม

ข้อ 20 สมาชิกและกรรมการจักต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด อยู่ในกรอบของศีลธรรมและจริยธรรม

ข้อ 21 สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ ดำเนินธุรกิจ หรือกระทำการ กิจการใดอันเป็นการเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกหรือกรรมการ

ข้อ 22 สมาชิกและกรรมการจักต้องละเว้นการคบหาสมาคมหรือให้การสนับสนุน บุคคลซึ่งมีความประพฤติหรือมีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย ผู้ประพฤติดีกกฎหมาย หรือผู้แสวงหา ประโยชน์โดยมิชอบ อันอาจกระทบกระเทือนต่อชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกหรือ กรรมการ

ข้อ 23 สมาชิกและกรรมการพึงระมัดระวังการปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้เชี่ยวชาญประจำตัวสมาชิกวุฒิสภา ผู้ปฏิบัติงานให้สมาชิกวุฒิสภา ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการและเลขานุการประจำคณะกรรมาธิการ หรือบุคคลใกล้ชิดอื่นใด มิให้กระทำการใดๆ อันเป็นที่เสื่อมเสียแก่สมาชิก กรรมการ และวุฒิสภา

ข้อ 24 สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่เรียก รับ หรือยอมรับของขวัญ ของกำนัล หรือ ประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ต่างๆ อันอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน และจะต้องดูแลให้คู่สมรส บุคคลในครอบครัว และผู้ใกล้ชิด ปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย

หมวด 2

การควบคุมให้เป็นไปตามจริยธรรม

ข้อ 25 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา” ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- (1) ประธานวุฒิสภาเป็นประธานคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา
- (2) รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง และรองประธานวุฒิสภา คนที่สอง เป็นรองประธานคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา คนที่หนึ่ง และคนที่สอง โดยตำแหน่ง ตามลำดับ

- (3) กรรมการจริยธรรมวุฒิสภาอีกสิบสองคน ซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา

ในการเลือกกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาตาม (3) ให้สมาชิกเลือกกันเอง โดยการเขียนชื่อสมาชิกผู้ซึ่งตนประสงค์จะเลือกลงบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ จำนวนไม่เกินสิบสองคน และให้สมาชิกผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดสิบสองคน เป็นผู้ได้รับการเลือกเป็นกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา แต่หากจำนวนที่จะครบสิบสองคนมีคะแนนเท่ากัน ให้สมาชิกลงคะแนนเลือกผู้ที่ได้รับคะแนนที่เท่ากันอีกต่อเนื่องกันไปจนครบจำนวนสิบสองคน

ให้คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาเลือกกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาคนหนึ่งเป็นเลขาธิการ

ข้อ 26 กรรมการจริยธรรมวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) ขาดจากสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกวุฒิสภา
- (4) อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง

ขาดการประชุมสามครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุอันสมควรและมีได้แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาทราบ

- (1) ถูกลงโทษตามข้อ 29
- (2) วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ข้อ 27 คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับให้มีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมนี้อย่างเคร่งครัด และจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม

หลักเกณฑ์และวิธีการในการนำเสนอเรื่องเข้าสู่การพิจารณาและวิธีพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภากำหนดและต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา

ข้อ 28 วิธีพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญในการให้โอกาสคู่กรณีรับทราบการพิจารณา การแสดงพยานหลักฐานและความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัย การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง พร้อมขอสำเนาเอกสาร และการเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา พร้อมข้อสรุปที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการสอบสวนและรวบรวมข้อเท็จจริง รวมทั้งบทบัญญัติของประมวลจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 29 ในกรณีที่คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาเห็นว่ามิหลักฐานที่ชัดเจนน่าเชื่อถือและที่ประชุมคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกหรือกรรมการผู้ใดฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้อใด ให้คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภามีอำนาจที่จะพิจารณาลงโทษสมาชิกหรือกรรมการผู้นั้น โดยการตักเตือน คำหนิ หรือประณามให้เป็นที่ประจักษ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาถือเป็นที่สุด และให้รายงานต่อวุฒิสภาเพื่อทราบ

ข้อ 30 สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติตนให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมนี้และเคารพต่อมติหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา

ประกาศ ณ วันที่ 21 มีนาคม พุทธศักราช 2545

(ลงชื่อ) พลตรี มนูญกฤต รูปขจร
(มนูญกฤต รูปขจร)
ประธานวุฒิสภา

ภาคผนวก จ
รายชื่อสมาชิกวุฒิสภา

รายชื่อสมาชิกวุฒิสภา
(คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลในคราวเลือกตั้ง
เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 วันที่ 29 เมษายน 2543
วันที่ 4 มิถุนายน 2543 วันที่ 24 มิถุนายน 2543
วันที่ 9 กรกฎาคม 2543 วันที่ 22 กรกฎาคม 2543
วันที่ 21 เมษายน 2544 วันที่ 26 พฤษภาคม 2544
และวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2547)

กระบี่

นายวีรพงศ์ สกลกิติวัฒน์

กาญจนบุรี

พลเอก บัณฑิตย์ มลายอริสุนัย

พลเอก วัฒนา สรรพานิช

กรุงเทพมหานคร

นายแก้วสรร อดิโพธิ์

นายจอห์น อึ้งภากรณ์

นายเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง

คุณหญิงชดช้อย โสภณพนิช

นายชัชวาล คงอุดม

นายชุมพล ศิลปะอาชา

นายดำรง พุฒตาล

พลตำรวจโท ทวี ทิพย์รัตน์

พลตำรวจเอก ประทีป สันติประภพ (ลาออก

เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน)

นางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ

นายปราโมทย์ ไม้กลัด

นายผ่อง เล่งอี้

นายมิชัย วีระไวทยะ

นายวัลลภ ตังคณานุก์

นายลัก กอแสงเรือง

นายเสรี สุวรรณภานนท์

นายโสภณ สุภาพงษ์

นายอมรอน มะลูลีม

กาฬสินธุ์

นายเกรียงไกร ภูมิเหล่าแจ้ง

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2548

แทนนายประศักดิ์ ฌ กาฬสินธุ์ เนื่องจากถึงแก่

อนิจกรรมเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2548)

นายวิบูลย์ แซ่มชื่น

นายสมบัติ วรามิตร

กำแพงเพชร

นายสุนทร จินดาอินทร์

นายอนันต์ ผลอำนวย

ขอนแก่น

นายโกเมศ ทัฬหะนนท์

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 21 เมษายน

2544 แทนนายทวี สุทธิระ เนื่องจากสิ้นสุด

สมาชิกภาพเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2544*)

นายแคล้ว นรปติ

นายพา อักษรเสื่อ

นางระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช
 นายสมควร จิตแสง
 พลตำรวจเอก สมชาย ไชยเวช

จันทบุรี

นายปรีชา ปิตานนท์
 พลเอก วิชา ศิริธรรม

ฉะเชิงเทรา

นายบุญเลิศ ไพรินทร์
 นายรส มะลิผล

ชลบุรี

พลตำรวจโท ปรีชา ปฏิบัติสกรกิจ
 นายเชาวน์ มณีวงษ์
 (ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม
 2548 แทนนายวิโรจน์ อมตกุลชัย เนื่องจากถึง
 แก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2548)
 พลตำรวจตรี วีระ อนันตกุล

ชัยนาท

นางนันทนา สงฆ์ประชา

ชัยภูมิ

นายนิรัตน์ อยู่ภักดี
 นายพิชิต ชัยวิรัตน์
 นายสุชน ชาลีเครือ
 นายสุรียน ภูมิรัตนประพิณ

ชุมพร

นายกมล มั่นภักดี

เชียงราย

นางเตือนใจ ดีเทศน์
 นางบุษรินทร์ ตียะไพรัช
 พลตำรวจเอก วิรุฬห์ พันแสน
 นายวิสิทธิ์ เตชะธีราวัฒน์

เชียงใหม่

นายถาวร เกียรติไชยากร
 พลตำรวจตรี สนาม คงเมือง
 พลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์
 นายอาคม ตูลาดีลก
 พลตรี อินทร์ตัน ยอดบางเตย

ตรัง

พลอากาศเอก กานต์ สุระกุล
 นายสมศักดิ์ โล่สถาพรพิพิธ

ตราด

พลตรี สาคร กิจวิริยะ

ตาก

นายพนัส ทัศนียานนท์
 นายอุคร ตันติสุนทร

นครนายก

นายมารุต ไรจนายาวังค์

นครปฐม

นายประสิทธิ์ ปทุมรักษ์
 นายสรารุช นิยมทรัพย์

นกรพนม

นายวีรवार สิทธิธรรม
นายสวัสดิ์ ทรัพย์เจริญ

นกรราชสีมา

นายไกรศักดิ์ ชุมพะวัน
ศาสตราจารย์บุญทัน ดอกไธสง
นางพรหมจารี รัตนเศรษฐ์
นายพิเชฐ พัฒนโชติ
นายลำพอง พิลาสมบัติ
นายวีระพล วัชรประทีป
นายไสว พรหมณี
นายอุบล เอื้อศรี

นครศรีธรรมราช

นายณรงค์ นุ่นทอง
นายถวิล ไพรสมนต์
(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม
2545 แทนนายทวี แก้วคง เนื่องจากถึงแก่อนิจ
กรรมเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2545)
นายสวัสดิ์ กฤตราชตน์
(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 19 กันยายน
2547 แทนนายประยุทธ ศรีมีชัย เนื่องจากถึง
แก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2547)
พลตำรวจเอก มีชัย นุกุลกิจ
พลโท โอภาส รัตนบุรี

นครสวรรค์

นายประสิทธิ์ พิฑูรกิจจา
นางพัฒนา ศิริวันสาณฑ์
นางมาลินี สุขเวชชวรกิจ
นายสมเกียรติ ศรีลัมพ์

นนทบุรี

คุณหญิงจินตนา สุขมาก
นายถวิล จันทร์ประสงค์
พลเอก ยุทธนา คำดี

นราธิวาส

นายพิกรุดิน บอดอ
นายอุมาร์ ตอยิบ

น่าน

นายสม ศัยยศ
นายสันติภาพ อินทรพัฒน์

บุรีรัมย์

นายการุณ ไสงาม
นายพร เพ็ญพาส
นายเพิ่มพูน ทองศรี
พันตำรวจเอก สุรพงศ์ ไผ่นวล
นางสาวอุษณีย์ ชิดชอบ

ปทุมธานี

นางนิพัทธา อมรรัตนเมธา
นายปรีดี หิรัญพฤกษ์

ประจวบคีรีขันธ์

ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์

ปราจีนบุรี

นายกำพล ภูมณี

ปัตตานี

พลตำรวจโท ชูชาติ ทัศนเสถียร
นายเด่น โต๊ะมีนา

พระนครศรีอยุธยา

นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล

นายประโกชฌ์ สภาวสุ

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 21 เมษายน

2544 แทน นางตำรวจ แซ่วัดมะ เนื่องจาก

สิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2545*)

พะเยา

นายสงวน นันทชาติ

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 21 เมษายน

2545 แทน นางพวงเล็ก บุญเชียง เนื่องจาก

สิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2545*)

นายสุรเดช ยะสวัสดิ์

พังงา

นายวงศ์พันธ์ ฌ ตะกั่วทุ่ง

พัทลุง

ร้อยตรี อนุกุล สุภาไชยกิจ

นายโอกาส รongเงิน

พิจิตร

นางบัวล้อม พูลลาภ

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์

2547 แทน นายวิชิต พูลลาภ เนื่องจากถึงแก่

อนิจกรรมเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2546)

นายสุรสิทธิ์ ฉัตรชัยเดช

พิษณุโลก

พลตำรวจโท ณรงค์ อมาตยกุล

นายบุญยืน ศุภสารสาทร

พลเอก ศิริ ทิวะพันธุ์

เพชรบุรี

นายพิชัย จำเพชร

เพชรบูรณ์

นายเกษม ชัยสิทธิ์

นายประสงค์ โขมิตานนท์

นายสุทัศน์ จันทร์แสงศรี

แพร่

นายสมพร คำชื่น

นายสวัสดิภาพ กันทาธรรม

ภูเก็ต

นายไพบูลย์ อุบัติศฤงค์

มหาสารคาม

นายทองใบ ทองเป่าดี

นายวิทยา มะเสนา

นายศรีเมือง เจริญศิริ

มุกดาหาร

นายระวี กิ่งคำวงศ์

แม่ฮ่องสอน

นายอดุลย์ วันไชยธนวงศ์

ยโสธร

นายสมบูรณ์ ทองบุราณ

นายสมชัย สมแสน

ยะลา

นายมุขตาร์ มะทา

ร้อยเอ็ด

นายเกษม มาลัยศรี
 นายประเกียรติ นาสิมมา
 นายวิจิตร มโนสิทธิศักดิ์
 นายสุรชัย คนัยตั้งตระกูล

ระนอง

นายวิกรม อัยศิริ
 (ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 21 เมษายน
 2544 แทน นายธรรมบุญ มงคล เนื่องจาก
 สิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2545*)

ระยอง

นายทวีป ขวัญบุรี
 นายนิวัฒน์ พันธุ์

ราชบุรี

ร้อยตำรวจโท เชาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ
 นายนภินทร ศรีสรรพวงค์
 นายปราโมทย์ ไพบรมณ์

ลพบุรี

พันตำรวจโท ชัชวาล บุญมี
 (ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 19 กันยายน
 2548 แทน นายขง วงษ์จันทร์ เนื่องจากถึงแก่อ
 ันิจกรรม เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2548) และ
 นายขง วงษ์จันทร์
 นายวรวิทย์ เชื้อเพ็ชร

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 21 เมษายน

2544 แทน นายสนิท วรปัญญา เนื่องจาก
 สิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2544*)

ลำปาง

นายนพดล สมบูรณ์
 นายนิคม เชาวักิตติโสภณ
 พลตำรวจตรี อ่ำพล งามจิตร

ลำพูน

นายสันต์ เทพมณี

เลย

หม่อมราชวงศ์กำลูนเทพ เทวกุล
 พลเอก อาทิตย์ กำลังเอก

ศรีสะเกษ

นางกรองกาญจน์ วิสมหมาย
 นายจิโรจน์ โชติพันธุ์
 นางสุนีย์ อินฉัตร

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม

2544 แทน นายชวาล มหาสุวิระชัย เนื่องจาก
 สิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2544*)

นายชิต เจริญประเสริฐ
 (สิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อวันที่ 13
 มีนาคม 2544* และได้รับการเลือกตั้งกลับเข้า
 แทนวันที่ 21 เมษายน 2544)
 นายณรงค์สิทธิ์ เจริญรัตน์

สกลนคร

นางเพ็ญศักดิ์ จักขุจินดา
นางมาลีรัตน์ แก้วท่า
นายวิญญู อุพารกุล

สงขลา

นายบุญญา หลีเหลด
พันตำรวจเอก ไพจิตร ศรีคงคา
นายสมพงษ์ สระกวี
นายสุรใจ ศิรินุพงศ์

สตูล

พลเอก หาญ ถีนานนท์

สมุทรปราการ

นายจรูญ ยิ่งประกาศาร
นายสนิท กุลเจริญ
(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์
2545 แทน นายพากเพียร วิริยะพันธุ์ เนื่องจาก
ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2545)
นายอนันตชัย คุณานันทกุล

สมุทรสงคราม

นายมนตรี สันทวิชัย

สมุทรสาคร

นายวิเชียร เปาอินทร์

สระแก้ว

พลตำรวจตรี เสกสันต์ อุ๋นสำราญ

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 มกราคม

2546 แทน พลโท โกวิท พัทธมาชน เนื่องจาก
ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2545)
นายสหัส พินทุเสนีย์

สระบุรี

นายบรรจทรัพย์ เกริกพิทยา
พลตรี มนูญกฤต รูปขจร

สิงห์บุรี

นายคำนวณ ชโลปถัมภ์

สุโขทัย

นายจำเอน จิตรธร
นายปิยะชนก ทิมปะพันธุ์

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2548

แทน พลเอก พนม จินะวิจารณ์ เนื่องจาก
ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2548)

สุพรรณบุรี

นายมนัส รุ่งเรือง
พลเอก มนัส อร่ามศรี
นายสมเกียรติ อ่อนวิมล

สุราษฎร์ธานี

นายอนันต์ คาโคม

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 21 เมษายน

2544 แทน นายเฉลิม พรหมเลิศ เนื่องจาก
สิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2544**)
นายภิญญา ช่วยปลอด
นายมนู วัฒนชานนท์

สุรินทร์

นายปริญญา กรวยทอง

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม

2546 แทน นายเกษม รุ่งชนเกียรติ เนื่องจาก

สิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2546**)

นายสมสิทธิ์ ศิริเจริญไชย

นายสรรพกิจ ปรีชาชนะชัย

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 25 กันยายน

2548 แทน นายอำนาจ เขียรประมุข เนื่องจาก

ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2548)

นายอุทัยพันธุ์ สวงนเสริมศรี

หนองคาย

นายเชิดพงษ์ อุทัยสง

นายนิตินัย นาคทรพรพ

นางอรัญญา สจนิล

หนองบัวลำภู

นายรัชชัย เมืองนาง

นายสามารถ รัตนประทีปพร

อ่างทอง

นายนิพนธ์ วิศิษฐบุทศาสตร์

อำนาจเจริญ

นายนิพนธ์ สุทธิเดช

อุดรธานี

นายคำพันธ์ ป็องปาน

นางจิตรา อยู่ประเสริฐ

พลโท ปัญญา อยู่ประเสริฐ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม

นายสุพร สุภสร

อุตรดิตถ์

นายคำนวณ เหมาะประสิทธิ์

นายอนุชาติ บรรจงศุภมิตร

อุทัยธานี

นายศัลป์ชัย เศรษฐศิลป์

อุบลราชธานี

นายนิรันดร์ พิทักษ์วัชร

(สิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อวันที่ 13

มีนาคม 2544* และได้รับการเลือกตั้งกลับเข้า

แทนวันที่ 21 เมษายน 2544)

นางมลวิมลย์ เงินหมื่น

นายวิชัย ครอบงูติ

นางวิลาวัณย์ ตันวัฒนพงษ์

นายสนธิ จันทรวงศ์

(ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 21 เมษายน

2544 แทน นายวิระศักดิ์ จินรัตน์ เนื่องจาก

สิ้นสุดสมาชิกภาพเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2544*)

นายอมร นิลเปรม

สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวสิ้นสุดลง สืบเนื่องจาก
มีผู้ร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.
2541 ว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกร้องคัดค้าน
การเลือกตั้งมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืน
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การเลือกตั้งฯ ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดย
ไม่สุจริตและเที่ยงธรรม

**สิ้นสุดสมาชิกภาพ เพราะลาออก

